Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 10 февраль
ШАНБА
№ 35 (4.829).

Ўзбекистон Қоммунистик партияси Марказий Қомитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

М. С. ГОРБАЧЕВнинг

КПСС Марказий Комитети пленумида 1990 йил 7 февралда сўзлаган нутқи

Энди биз Марказий Комитетнинг декабрдаги навбатдан ташқари пленумида муҳокама қила бошлаган масалани ниҳоясига етказишимиз керак, Марказий Комитет аъзоларининг, Марказий Комитет Бош секретарининг Литва Компартияси ҳузурига, республикага сафаридан кейин уни муҳокама қилишга қайтиш учун танаффус қилган эдик. Шу масала юзасидан қисқача маълумот беришга рухсат этгайсизлар.

Мен қисқа гапираман, чунки Марказий Комитет пленумининг топшириғига биноан ўтказилган иш матбуотда ёритилди, бугун эса биз Литва Компартияси XX съездининг қарори муносабати билан келиб чиққан масаланинг муҳокамасини туғаллашимиз лозим.

Эсингизда бўлса, ўшанда биз бу ерда шу масала юзасидан қизғин гаплашган эдик, турли мулоҳазалар ва принципиал фикрлар айтилган эди. Марказий Комитет пленумида биз чиқарган хулосани яна бир бор эслатиб ўтмоқчиман, чунончи Литва Компартияси XX съездининг қарорлари Уставда белгилаб қўйилган ташкилий қоидалар нуқтаи назаридан ҳақиқий эмас, бу қарорлар республиканинг ички турмуши доирасидан ташқари чиқади, бутун партиямизнинг манфаатларига дахл қилади, унинг бирлигига хавф солади.

Шундай бўлсада, биз узил-кесил хулоса чиқармаган эдик ва шу билан тўғри йўл тутдик, деб ўйлайман. Ўшанда жойнинг ўзига бориб ва коммунистлар билан, меҳнаткашлар билан учрашувларда масалаларнинг бутун мажмуини яна бир бор муҳокама қилиш учун пленумнинг бир гуруҳ қатнашчиларини юборишга қарор қилган эдик. Мана шундай иш қилинди. Мен билан бирга Медведев, Маслюков, Фролов, Велихов, Григорьев, Колесников, Купцов, Ягодин, Ульянов, Каримов, Олейник ўртоқлар республикага бориб келдилар.

Биз республиканинг 15 та райони ва шаҳарида бўлдик, коммунистлар, ветеранлар билан, фан ва маданият арбоблари, ҳарбий хизматчилар билан, қирқдан ортиқ корхона ва ташкилот коллективларининг намояндалари билан учрашдик. Республика партия фаолларининг йиғилиши ўтказилди. Умуман, бутун Литва аҳли билан катта, батафсил, рўй-рост мулоқот бўлди, чунки залларда, учрашувларда, ҳатто кўчаларда бўлган ҳамма суҳбатлар оммавий ахборот воситалари орқали бутун республикага маълум қилиб турилди.

Учрашувларимиз ва мунозараларимиз қандай муҳитда ўтгани ҳақида ҳам гапирмоқчиман. Бу муҳит кўп жиҳатдан зиддиятли бўлди. Айни вақтда биз, айниқса режалаштирилмаган учрашувлар давомида, меҳнат коллективлари ҳузурига борилган пайтларда доимо самимий хайрихоҳлик, қизиқувчанликни сезиб турдик. Бизнинг мулоқотимиз «қўшни мамлакатнинг президенти билан музокаралар»га асло ўхшамади, ҳолбуки шу воқеа арафасида «Саюдис» раҳбарлари республика аҳолисини шундай қилишга чақирган эдилар.

Мамлакатимизнинг энг зарур муаммолари хусусида рўй-рост, сидқидилдан гаплашилди. Биз бошқа республикаларга, халқларга, умуман мамлакатга, иттифоққа ҳурматсизликни сезмадик. Аммо, баъзан танқидий мулоҳазаларни, зардали мулоҳазаларни тинглаш осон бўлмаганини айтмоқ керак. Умуман мана шуларнинг ҳаммаси бизга рўй бераётган жараёнларни чуқурроқ тушуниш, бугина эмас, одамларнинг кайфиятини тасаввур этиш имконини берди.

Ғоят батафсил ва рўй-рост фикрлашувлар республикадаги одамларнинг кўпчилиги қайта қуриш позицияларида турганлигидан далолат беради. Аммо Литва жамиятининг турли кучлари бу тушунчага ўзларича маъно бермоқдалар, ўз мақсадларини кўзламоқдалар. Баъзи кишиларнинг қайта қуришни яккаланиш, ҳатто республикани иттифоқдан чиқариб олиш йўли билан ўтказиш муддаоси яққол намоён бўлди. Аммо одамларнинг мана шу қисман, айтайлик қаноти ҳам, иттифоқ билан алоқа тарафдоридир. Бошқаларнинг янгиланиш вазифалари янгиланган КПСС ва иттифоқ федератив давлати таркибидаги барча иттифоқдош республикалар. коммунистларининг ялпи куч-ғайратлари билан ҳал қилиниши кераклигига ишончи комил эканлиги ҳам яққол намоён бўлди.

Мана шу, баъзан бир-бирига мутлақо зид бўлган позицияларни эътиборга олиб, КПСС Марказий Комитети декабрь пленумининг хулосалари ҳам идрок этилди. Бир томондан, бу хулосаларни Москва томонидан консерватизмнинг намоён бўлиши деб талқин этишга уринишлар бўлмоқда. Иккинчи томондан, Литва Компартиясининг анчагина қисми, республика меҳнаткашлари Марказий Комитет пленумининг материалларини КПССнинг янгиланишга, илғор ўзгартишлар тарафдори бўлган барча кучлар билан мулоқотга интилаётганлигининг ифодаси деб билдилар.

Афсуски, ҳозирги вақтда республикада айирмачилик кайфиятлари устунлигини қайд этишга тўғри келади. Литва жамиятининг анчагина қисми ўзига хос миллий ҳавойи кўтаринкилик ҳолатида турибди. Бу ҳолат шундайки, ҳатто далил-исботлар ҳам қабул этилмаяпти. Бу мавзуда миллий ҳис-туйғуларни қўзғатувчи ва худбинлик мақсадларини кўзловчи кўпдан-кўп гап-сўзлар бўлганлиги учун ҳам тўхтатиб бўлмайдиган ўзига хос жазава сезилиб турар эди. Марказий Комитет пленуми қатнашчиларининг Литвага қилган сафари, турли поғоналардаги учрашув ва суҳбатлар республикада кучайиб кетган салбий тенденциялар давлатнинг илгари сингдирилган, кўп жиҳатдан сунъий унитар системаси чинакам федерализмнинг йўқлиги замиридан бошланганини яна бир бор кўрсатди. Бу ҳам — ҳақиқий аҳвол эди. Сталин даврида социализм бузилганлигининг иллатлари марказга ишончсизлик, яккаланиш истаги уруғлари униб чиқадиган бир муҳитни вужудга келтирган эди. Айнан худди шундай бўлган эди.

Айни вақтда, боя айтганимдек, миллий ҳис-туйғулар жазава билан қўзғатилаётган бир пайтда, жамоатчилик фикрини аниқ мақсадни кўзлаб, зўр бериб шакллантириш, уни эҳтирослар йўлига солиб юбориш ишлари содир бўлмоқда. Яккаланиш хусусидаги далил-исботлар, одатда, умумий тус олган — ўхшатишлар, мажозлар ва шу қабилар кўплаб ишлатилмоқда. Айни вақтда биз ҳозир иттифоқ билан мана шу алоқаларнинг аҳамияти қандайлиги, иттифоқ билан алоқалар узила бошласа, республиканинг аҳволи, халқнинг аҳволи нима бўлиши, Литва учун ва

(Давоми 2-бетда).

КПСС Марказий Комитетида учрашув

8 февраль куни КПСС Марказий Комитетида КПСС Марказий Комитети февраль пленуми ишида қатнашган шаҳар ва район партия комитетларининг биринчи секретарлари, бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари билан учрашув бўлди.

Учрашувда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев нутқ сўзлади.

Бўлиб ўтган пленумнинг якунлари, унда маъқулланган КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастури лойиҳаси, ҳисобот-сайлов кампанияси ҳамда съездга делегатлар сайлаш тартиби тўғрисида қизғин фикрлашув бўлиб ўтди, КПСС, аввало унинг бошланғич ташкилотларининг фаол иштирокисиз қайта қуриш муваффақиятини тасаввур этиб бўлмаслиги таъкидланди. Партиянинг раҳбар органлари билан, унинг қуйи бўғинлари, кенг коммунистлар оммаси ўртасида юз берган узилишни бартараф этиш учун ҳамма ишни қилиш зарур.

Учрашувда Н. Н. Слюньков, Г. П. Разумовский, Ю. А. Манаенков қатнашдилар.

Учрашув тўғрисидаги батафсил ҳисобот «Правда» газетасида босилади.

(ТАСС).

Н. И. РИЖКОВНИНГ ТАИЛАНД, АВСТРАЛИЯ ВА СИНГАПУРГА ТАШРИФИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Советининг раиси Н. И. Рижков Таиланд, Австралия ва Сингапур ҳукуматлари билан аввал келишилган аҳдлашувларга биноан 1990 йилнинг 11—17 февраль кунлари шу мамлакатларга расмий ташриф буюради.

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

НАМАНГАН, 8 февраль. (ЎзТАГ). Бугун бу ерда Наманган область партия ва хўжалик фаолларининг йиғилиши бўлди. Йиғилишда социалистик қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, гражданлар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишни кучайтириш юзасидан партия, совет, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ҳамда хўжалик органларининг вазифалари муҳокама қилинди.

Область партия комитетининг иккинчи секретари Н. В. Рябов доклад қилди.

Пайариқ районидаги «Москва» колхозининг Бўри Ўролов бошлиқ боғдорчилик бригадаси аъзолари кейинги йилларда 30 гектардан иборат боғдан мўл ҳосил кўтармоқдалар. Айни кунларда дарахтларга ишлов бериш қизғин давом этаётир. Бунда, айниқса ёш боғбон Анорбой Бойкелдиев ўзининг сидқидил меҳнати билан ҳамкасбларига ўрнак бўлаётир. У ҳар куни 30—35 туп дарахтга шакл бераяпти.

СУРАТДА: А. Бойкелдиев иш устида.

К. ТУРСУНОВ олган сурат.

КЎКЛАМ НАФАСИ

Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхози — сабзавотчиликка ихтисослашган хўжалик. Коллектив деҳқонлари эл дастурхонини турфа хил дармондори неъматлар билан тўкин қилиш йўлида сидқидил меҳнат қилаётганликлари билан ҳақли равишда фахрланадилар.

Улар ўтган йилги ютуқларни янада мустаҳкамлаш ниятида қишки юмушларни уюшқоқлик билан олиб боришаётир. Ойнаванд даладаги карам, помидор, булғар қалампири, гулкарам ниҳоллари айни кунларда меҳр билан парвариш қилинаяпти. Бугунга қадар 3 миллион тупга яқин кўчат расадланди. Мазкур юмушларнинг оби-тобида бажарилишида Мамлакат Йўлдошева, Зарипа Эшова, Инобат Собитова сингари соҳибкорлар ҳамкасбларига намуна кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар.

Далаларга маҳаллий ўғит ташиб чиқариш, ариқ-зовурларни тозалаш, техника воситаларини кўкламга ҳозирлаш ишлари ҳам қизғин. Ҳаммаси бўлиб 8 минг тонна нури жамғариш режалаштирилган. Экин майдонларига 8 та тележка ёрдамида ҳар куни 100—120 тонна ер малҳами ташиб чиқарилмоқда. Бунда Х. Турдиев, М. Мирхаитов, Д. Рустамов каби техника жиловдорларининг ҳиссаси салмоқли бўлмоқда.

Хўжаликда ўнта сабзавотчилик, битта боғдорчилик бригадаси мавжуд. Р. Йўлдошев, Т. Исматхонов, А. Ҳошимовлар етакчилик қилаётган бригадалар аъзолари қишки дала ишларини бажаришда карвонбоши.

Совхоз меҳнаткашлари жорий йилда эл дастурхонига 4 минг 500 тонна сабзавот, 350 тонна мева етказиб беришни режалаштиришди. Шу кунларда боғбону сабзавоткорлар кўкламги экиш мавсумига пухта тайёргарлик кўришаяпти.

Э. ТЎЛАГАНОВ.

АГРОСАНОАТ АХБОРОТИ

ОМИЛКОРЛИК НАМУНАСИ

Қорақалпоғистон «Агрокоммунстройремонт» бирлашмаси Ленинобод хўжаликлараро корхонасининг ремонтчилари ўз эҳтиёжлари учун буёқ ишлаб чиқаришни йўлга қўйдилар.

— Цехни ташкил этишда хоразмлик дўстларимизнинг тажрибасидан фойдаландик, — дейди корхона директори Н. Бекимбетов. — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Қорақалпоғистон бўлими ходимлари эса буёқни тайёрлаш йўлларини ўргатишди. Бу йил 20 тонна буёқ ишлаб чиқаришни мўлжаллаяпмиз. Натижада молиявий аҳволимиз анча яхшиланишига имкон туғилади: янги цехда тайёрланган бир килограмм маҳсулот 73 тийин соф фойда беради.

Маҳаллий корхона буёқлари бирлашмадаги бошқа бўлимларнинг мижозларига ҳам ёқиб қолди. Янги маҳсулотнинг дастлабки тўрт тоннаси Нукусга юборилди.

КОЛХОЗ ҚОЛОҚЛИКДАН ЧИҚМОҚДА

Тўрақўрғон районидаги «Қизил октябрь» колхози ҳисоб дафтарчасига кейинги йилларда илк бор бир миллион сўм тушган эди, энди унга яна 200 минг сўм қўшилди. Хўжалик Наманган мебель фабрикасига ўзининг бўш ётган ишлаб чиқариш биносини шу нархга сотди.

«Тадбир» фойдали бўлиб чиқди. Фабрика бу ерда ўз бўлимини очди ва колхоз меҳнатга лаёқатли ишсиз аҳолининг бир қисмини иш билан таъминлаш имкониятига эга бўлди.

Хўжалик ҳайъати ҳисоб дафтарчасида йиғилиб қолган маблағларни ижтимоий соҳани ривожлантиришга сарфлаш ниятидадир. Дастлабки қадамлар қўйилди. Кинотеатр қурилиши туғалланмоқда, янги йўлларнинг лойиҳаси тузилмоқда. Марказий қўрғонда тез кунларда шинам мактаб биноси қад кўтаради.

ЯШИЛ ЛИБОС—ЮРТИМИЗГА МОС

ЭКИЛГАНИ ЭМАС, КЎКАРГАНИ ҲИСОБ

Ҳар баҳор республикамизда кўкаламзорлаштириш ва ободонлаштириш тадбирларини ўтказиш анъанага айланди. Афсуски кейинги йилларда бу хайрли иш ҳам расмиятчилик, қоғозбозлик, масъулиятсизлик гирдобига тушиб қолди. Ҳолбуки, сўнгги уч-тўрт йилда ўтқазилган мевали, манзарали дарахт ва гул кўчатларининг лоақал 80 фоизи кўкарганда эди юртимиз дарахтзорга айланган, дастурхонимиз тўкин-сочин бўлур эди.

Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгаш шу долзарб масалага бағишланди. Мухбиримиз кенгаш қатнашчиларининг бир гуруҳига қуйидаги савол билан мурожаат қилди:

— Ноз-неъмат, саховат ўлкасининг қадимдан тилларда достон бўлган шуҳратини тиклаш учун нималар қилиш лозим?

О. АЛИМОВ, Ўзбекистон табиатни муҳофаза қилиш республика жамияти правлениесининг раиси: — Халқимиз дастурхони йил бўйи тўкин-сочин бўлишига эришиш бугунги кундаги энг долзарб ишлардан бири. Шу мақсадда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг кўкламги кўчат экиш ойлигини ҳар йилгидан кўра ўзгачароқ, яъни чуқур масъулият ҳис этган ҳолда ўтказиш борасидаги ташаббусини республика жамоатчилиги қўллаб-қувватламоқда.

Дарҳақиқат, илгари кўкламги кўчат экиш ойлигига расмиятчилик билан қаралардиди. Барча ташкилот ва министрлиқлар, идора ва муассасалар «фалон туп мевали ва манзарали дарахт кўчатлари экдик, шунча гул ўтқаздик», деган баландпарвоз рапортлар беришарди-ю, бироқ унинг натижаси билан ҳеч ким қизиқмасди. Оқибатда экилган кўчатлар қуриб қоларди.

Сўнгги пайтларда ота-боболаримизнинг боғу бўстонлар, гулзорлар яратишдек ибратли удумлари ёддан кўтарилди. Кўпгина мевали боғлар асоссиз равишда кесиб юборилди.

Бу хатони тузатиш пайти келди. Шу жиҳатдан ҳам бу йилги мевали ва манзарали ниҳоллар экиш, токзор ва ўрмонлар барпо этиш икки ойлигини баҳамжиҳат ўтказиш муҳим. Кўчатларни экишгина эмас, балки уларни ундиришга, амал олдириш, мавжуд боғларнинг ҳосилдорлигини оширишга, ташландиқ ерларда яшил манзиллар барпо этишга республиканинг ҳар бир фуқароси сидқидил ёндашиши лозим.

М. КАМОЛОВ, «Ўзбекистон» республика давлат-кооператив ишлаб чиқариш бирлашмаси раиси: — Республикамизда 400 минг гектарга яқин боғ ва узумзорлар бор. Бироқ мавжуд боғлардан олинаётган маҳсулот бугунги кунда аҳоли талабини тўла даражада қондира олмаяпти. Аввало ана шу боғ ва токзорларнинг ҳосилдорлигини ошириш йўлида жиддий иш олиб борилмаётганлигини таъкидлаш лозим. Бу борада Тошкент областидаги «Огонёк», «Қибрай» совхозлари боғбон-соҳибкорларининг тажрибасини оммалаштириш мақсадга мувофиқ.

Қолаверса, аҳолининг йил ўн икки ой мева ва узумга бўлган талабини қондириш учун боғлар ва токзорларни янада кенгайтириш лозим. Мевали дарахтларнинг эртапишар, ўртапишар ва кечпишар навларини танлаб экиш мақсадга мувофиқ. Айниқса, ҳозир деярли йўқолиб бораётган ўрик, жийда, анор, анжир, уноби каби шифобахш меваларнинг янги навларини кўпайтиришга эътиборни қаратиш керак. Тўғри, бу борада бизнинг жиддий камчиликларимиз бор. Чунончи, ҳар йили мева-сабзавот маҳсулотларининг анча қисми аҳоли дастурхонига етиб бормай нобуд бўлади. Бунинг асосий сабаби колхоз ва совхозларда, тайёрлов идораларида маҳсулотни сақлайдиган омборлар йўқлигидир. Кейинги пайтларда кўпгина хўжаликларда мева сақланадиган катта-кичик омборлар қуришга интилиш бор. Бироқ бу муаммони кенг кўламда, республика миқёсида ҳал этиш зарур.

Шу йилдан эътиборан сабзавот ва полиз маҳсулотлари кўпайиши шубҳасиз. Чунки республикамиз қишлоқларида ҳозир минглаб деҳқонлар томорқа ерига эга бўлдилар. Эндиги вазифа деҳқонларнинг ўз томорқаларида етиштирган маҳсулотларини нест-нобуд қилмай бозорга, қайта ишлаш корхоналарига, тайёрлов идораларига етказиб беришларига кўмаклашишдан иборат.

М. МИРЗАЕВ, Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори: — Кўчат ўтқазиш ойлигини юксак савияда ўтказиш учун бу ишга нуроний отахонлар ва нафақагирлар, боғбону соҳибкорлар, мутахассислар бош бўлишлари керак. Кекса авлоднинг хайрли ишларини, анъаналарини давом эттиришнинг энг ёрқин йўли — янги боғлар барпо қилишга ёшларни кўпроқ жалб этишдан иборат. Кўчат экиш ойлигида, ундан кейин ҳам ниҳолларнинг текис кўкаришига эришиш, бу борада хўжасизликка йўл қўймаслик, экилган ҳар бир кўчатнинг ўз эгаси бўлишини таъминлаш, уларни агротехника қоидалари асосида ихлос билан парвариш қилинишига жавобгарликни ошириш зарур. Кўкламда боғ ва токзорларнинг оласини тўлдириб бориш мақсадга мувофиқ. Шунингдек, ҳосилдор боғ-роғларни озиқлантириш, суғориш, тупроқни юмшатиш, буташ, хомток ўтказиш, зараркунанда ва касалликларга қарши курашиш каби ишлар ҳам фақат ойлик мобайнида эмас, балки йил давомида изчил олиб борилишини таъминлаш зарур.

Ота-боболаримизда «Боғни боқсанг боғ бўлур, боқмасанг юракка доғ бўлур» деган нақл бор. Бугунги кунда гектаридан 15—20 центнердан мева ва узум олаётган хўжалик раҳбарлари, мутахассислари бу нақл мағзини чақиб кўрсалар фойдадан холи бўлмас эди.

Бирлашмамизда ҳозир 30 миллион дона мевали дарахт ва ток кўчатлари тайёрланган. Улардан тўғри фойдаланилса, 40—45 минг гектарлик боғ яратиш мумкин. Кўчат зарур бўлган хўжаликлар, идоралар ва ташкилотлар, гражданлар бирлашмамизнинг жойлардаги филиалларига мурожаат қилишлари мумкин. Шунингдек, ўзимиз ҳам район марказларида; шаҳарларда кўчатлар, гул ниҳоллари савдосини ташкил қилиш ниятидамиз. Албатта, биз тайёрлаган кўчатлар хўжаликлар ва аҳоли талаби учун етарли эмас. Шу боисдан ҳам бундан буён кўчат етиштиришни янада кўпайтирамиз. Мевали ва манзарали дарахтлар, токлар, гулларнинг қамёб навларини кўпайтиришга эътибор берамиз.

М. САЙФУТДИНОВА, Қува районидаги «Анор» совхози директори, СССР халқ депутати: — Хўжалигимиз 1979 йили адирда ташкил этилди. Ўтган йили давлатга бир ярим минг тонна Қува анори етказиб бердик. Республикамиз иқлими анорни кўпайтиришга жуда қулай. Шу боисдан бу шифобахш неъматни барча областларда, колхоз ва совхозларда, ҳовлиларда кўпайтиришимиз зарур. Ҳозир хўжалигимизда ярим миллион туп кўчат тайёрланаяпти.

А. МУҲАММАДҚУЛОВ, Самарқанд область мева-сабзавот ишлаб чиқариш бирлашмаси раиси: — Шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур: «Самарқанд ажаб, ораста шаҳардур» деб ёзганди. Унинг атрофида дунёга машҳур Боғидилкушо, Боғизағон, Боғибеҳишт, Боғибаланд, Боғинав, Боғишамол, Боғиферуза, Боғимайдон каби ўн битта боғ бўлганлиги, улар сўлим ва гўзаллиги билан барчани лол қолдирганлигини таърифлайди.

Афсуски, ҳозир Самарқанд атрофида ана шундай оромгоҳ гўшалар деярли йўқ. Биз энди Самарқанд боғларининг шуҳратини тиклаш ниятидамиз. Шаҳар атрофини ўраб турган ҳалқа йўл чеккаларида боғ яратиш иши бошлаб юборилди. Ҳозиргача 200 гектардан зиёд майдонга ниҳоллар экдик. Кейинчалик Самарқанд атрофида 1100 гектар майдонни эгаллаган боғ-роғлар барпо этилади. Область бўйича эса шу йилнинг ўзида 2000 гектар боғ, 2,5 минг гектар токзор барпо этмоқчимиз. Пахта майдонларининг қисқариши муносабати билан одамларда боғ яратиш иштиёқи кучайди. Афсуски ҳозир бизга мевали дарахт кўчатлари етишмаяпти. Шу сабабли Шредер номидаги илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг филиалига кўчат етиштириш учун 300 гектар ер ажратиб бердик. Олимларимиз ўрик ва узумнинг совуққа чидамли навларини тезроқ кўпайтириб берса, айни муддао бўларди.

Бизнингча, илгаригидек республикамизда Мева-сабзавотчилик министрлигининг қайта тикланиши мақсадга мувофиқ.

Б. РАПИҒАЛИЕВ, Наманган область мева-сабзавот ишлаб чиқариш бирлашмаси раиси: — Етиштирилган ҳосилни нест-нобуд қилмай эл дастурхонига етказишда қайта ишлаш корхоналари, хўжаликлар қошида ташкил этилаётган кичик қувватли қайта ишлаш цехларининг аҳамияти катта. 1990 йилда яна 17 та консерва цехи ташкил этилиб, уларнинг умумий сонини 31 тага етказиш ниятидамиз. Омборларимизда 550 тоннадан ортиқ картошка, 800 тонна мева, етарли миқдорда сархил сабзавот бўлиши шу кунларда бозор нархларини ўтган йилгига нисбатан 40—60 фоиз арзонлашишига олиб келди.

Бироқ боғ ва токзорларнинг ҳосилдорлигини ошириш борасида ҳали жиддий камчиликлар бор. Бунинг асосий сабаблари ишлаб чиқаришда фан ютуқлари ва илғор тажриба кенг қўлланилмаслиги, сув таъминотининг етарли эмаслиги, шунингдек боғ ва токзорларга агротехника талаблари даражасида ишлов берилмаслигидир. 1990—1995 йиллар мобайнида 4.700 гектар ерда томчилаб суғориш технологиясини жорий этиш ниятидамиз. Бироқ бу масалада биз республика сув хўжалиги ташкилотлари ёрдамига муҳтожмиз. Шунингдек, боғ ва токзорларга ишлов берувчи замонавий техника, механизмларнинг етишмаслиги ҳам ўзининг салбий таъсирини кўрсатаётир.

ПАХТА ЯККАҲОКИМЛИГИНИ ТУГАТИШ РЕСПУБЛИКАДА МЕВА-САБЗАВОТ КОМПЛЕКСИНИ ЖАДАЛ РИВОЖЛАНТИРИШ УЧУН ШАРОИТ ЯРАТАДИ. МАҲСУЛОТ ЕТИШТИРИШНИ КУПАЙТИРИБ, САБЗАВОТ-ПОЛИЗ ЭКИНЛАРИ МАҲСУЛОТЛАРИГА ЭҲТИЕЖЛАРНИ 1990 ЙИЛ, МЕВА ВА УЗУМГА БУЛГАН ЭҲТИЕЖЛАРНИ БЕШ ЙИЛ МОБАЙНИДА ТУЛА ҚОНДИРИШ КУЗДА ТУТИЛМОҚДА.

(Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастуридан).

М. С. ГОРБАЧЕВнинг

КПСС Марказий Комитети пленумида 1990 йил 7 февралда сўзлаган нутқи

(Давоми. Боши 1-бетда).

иттифоқ учун қандай оқибатларга олиб бориши ҳақида ҳеч ким халққа ошкора гапирмаётганлигини пайқаб олдик. Бундан бўйин товламоқдалар.

Ўйлайманки, бу — биз учун ҳам хулоса, ўртоқлар. Бизда далил-исботлар кўп, статистика маълумотларининг ўзини эълон қилиб қўяқолиш керак эди, шунда ҳамма ишнинг моҳиятини кўриб олар эди. Профессорлар ва академиклар бизга ҳам, Литва жамоатчилигига ҳам бирон-бир ишонарли гап айтмаганликларини таъкидлашим керак, мен уларнинг бир қисмини билар эдим, бошқаларини у ерда билиб олдим. Уларнинг далил-исботлари, аслида, сийқа ибораларни такрорлашдан иборат. Мамлакатдаги ўзгаришлар суръатининг етарли эмаслиги республикадаги янгиланиш жараёнига халақит бераяпти, деган гапни зўр бериб таъкидламоқдалар. Литвадаги қайта қуриш жараёнларининг моҳияти бир нарсадан — миллий яккаланиш заруратидан, республиканинг СССР таркибидан чиқишидан иборат қилиб қўйилмоқда.

Компартия ҳам шу кайфиятга берилган. Ҳа, бу масалани жамиятга ҳам, партияга ҳам тиқиштирганликларини рўй-рост айтмоқ керак. Уни ўтмишдаги буржуа Литваси билан алоқадор кишилар, ўша пайтда ўзлари эгаллаб турган иқтисодий позициялар ва сиёсий мавқе тўғрисидаги хотира билан боғлиқ бўлган кишилар тиқиштирмоқдалар. Оталари ёки боболари тескаричи кучлар билан ҳамкорлик қилган кишилар майдонга чиққанлар. Ҳозир улар ташаббусни қўлга олганлар.

Литвада бизга съезд қарорлари партияга мислсиз юқори обрўни таъминлаб берганини айтишди. Эҳтимол, ҳақиқатан ҳам шундайдир. Шу билан бирга, принципиал позицияларни қаттиқ туриб ҳимоя қилиш ҳисобига эмас, балки шу позициялардан чекиниш, айирмачилик кайфиятларига мослашиш, миллатчи кучларнинг хоҳишига бўйсуниш натижасида машҳурликка эришилганини жойдаги вазият билан танишувнинг ўзи кўрсатди. Шунинг оқибатида Компартия амалда парчаланди, унинг икки қаноти шаклланди. Литва Компартиясининг раҳбарияти ўтказилаётган йўлнинг хатарли эканини ҳамон англаб етмаётгандек туюлмоқда. Кўпгина жараёнларга ҳозирги пайтда республикада авж олиб бораётган сиёсий кураш, эҳтирослар позицияларидан қарамоқда. Хавф-хатар бор, бу фикрга қўшилса бўлади. Аммо бу Компартия, унинг сиёсати, стратегияси, тактикаси учун ҳамма нарсани билдирмайди-ку, ахир. Бу борадаги ҳамма нарса ҳам вазминлик билан пухта ўйланган эмас, деган ҳиссиёт вужудга келмоқда.

Биз у ерга борган вақтимизда бизга: мана шундай қарор қилдик ва ундан бошқача ёндашув бўлиши мумкин эмас, деб намойиш қилмоқчи бўлганликларини доимо сезиб турдик. Ўртоқ Бразаускас ва бошқа ўртоқлар бизнинг учрашувларимизда келтирилган соғлом далиллар таъсирида Компартия XX съездининг қарорлари тўғрилигига шубҳа ёйилиб кетмасин, деб ҳатто хавотирликка тушиб қолдилар.

Назаримда биз Литва Компартиясидаги ўртоқларимизга қайта қуришнинг, барча халқларимиз Федерациясининг тақдири учун ҳаммамиз масъул эканимиз ҳақида яна бир бор дўстона айтиб қўйишимиз керак. Бу нарса ҳамма халқларга дахлдордир, чунки Литвада бошқа халқларнинг кўпгина намояндалари яшайдилар. Бунинг устига Литва — давлатимизнинг бир қисми. Биз ўртоқларга Литва Компартияси XX съездининг қарорларига олиб келган йўлдаги заифликни бартараф этишни маслаҳат беришимиз керак.

КПСС XXVIII съездига тайёргарлик кўриш билан, қайта қуришнинг асосий йўналишларига, жамиятимизнинг яқин истиқболдаги тараққиётига дахлдор бўлган КПСС Марказий Комитетининг ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш билан алоқадор масалаларнинг бугунги, кечаги ва ўтган кунги муҳокамалари Литва Компартиясидаги ўртоқларимизга, унинг иккала қисми намояндаларига КПССдаги, Совет федерациясидаги чуқур ўзгартишлар хусусида Литва коммунистлари ва меҳнаткашларининг ҳар қандай хавотирлигига ўрин қолдирмаслик учун жуда катта имкониятлар очиб беришини кўриш имконини беради.

Бугина эмас, биз ҳар ҳолда улар кайфиятлар таъсирида ва вазият тазйиқи остида съезд ўтказганликларини ҳис қилиб олдик. Фикр-мулоҳаза юритиш учун вақт бўлди, мана энди, менимча, улар аввалги пленумда ва Литвада бўлган вақтимизда биз айтган хулосага онгли равишда ёндашишлари мумкин: чуқур ўзгартишлар имконияти қайта қуриш сиёсатини амалга ошириш орқали, федерацияни ва КПССнинг ўзини янгилаш орқали таъминланади. Ўтган даврда биз янги фактларнинг шоҳиди бўлдик. Озарбайжондаги, Арманистондаги воқеаларни назарда тутаяпман, бу фактлар бир томондан, иттифоқдош республикаларнинг суверенлигини мустаҳкамлаш йўлини, иккинчи томондан тўлақонли федерация йўлини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш нақадар тўғри эканини яна бир карра кўрсатиб турибди. Бундан бошқача ёндашиш оқибатлари нима бўлишини олдиндан айтиш қийин бўлган хавфни туғдиради, деб ҳамиша гапириб келган эдик. Энди унинг оқибатлари нима бўлишини айтиш мумкин, деб ўйлайман. Рўй берган воқеа бунинг жуда хатарли йўл эканлигини кўрсатиб турибди.

Биз Литва Компартияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленуми КПСС Марказий Комитетига Литва Компартиясининг дастури ва низомини КПССни қайта қуриш модели деб ҳисоблаб, партия XXVIII съезди кўриб чиқиши керак, деб киритган таклифга ҳам муайян баҳо бермаслигимиз мумкин эмас. Охиригача холис бўлмоқчиман — бу таклиф Литва Компартияси раҳбариятидаги ўртоқларимиз ҳар ҳолда шу ҳақда ўйлаётганликларидан далолат беради. Агар келгусида ҳам шу йўлда қадам қўйилса, тўғри йўлда қўйилган қадам бўлади, деб ўйлайман. Бу баёнотнинг оқилона мағзи бор!

Бу мағиз Литва Компартиясининг ҳужжатларини КПСС учун модель деб ҳисоблаш лозимлигидан иборат эмас, албатта, балки литвалик коммунистлар партия XXVIII съездидан, бинобарин КПССдан ҳам ўзларини ажратмаётганларидан иборат. Тўғри, улар ҳамкорликнинг ўз, жуда ғайриодат усулини таклиф этмоқдалар.

Ҳар қандай ҳолатда Марказий Комитет ва айниқса съезд ҳар қандай таклифларни муҳокама қилишга тайёр бўлади, деб ўйлайман. Бу гапдан биз, таъбир жоиз бўлса, улар олдида таслим бўлиб, бу таклифларни тўла-тўкис қабул қиламиз, деган маъно келиб чиқмайди. Йўқ, биз бу таклифларни муҳокама қилишга тайёрмиз.

Биз партия, совет, айниқса хўжалик раҳбарлари, қолаверса ижодкор зиёлилар орасида ҳам ҳатто маънавий тазйиқ вазиятида ҳам масъулият туйғусини йўқотмаган, байналмилалчилик позицияларида қаттиқ турган бир талай кишилар ҳали ҳам борлигига ишонч ҳосил қилдик, мен билан бирга бўлган ҳамма ўртоқлар шу фикрни тасдиқлайдилар, деб ўйлайман. У ерда биз кўп кишилар билан мулоқотда бўлдик, бутун сафарда ўртоқ Бразаускас билан ўртоқ Бурокявичюс бирга бўлдилар. КПССнинг ҳаракат дастурига амал қилувчи муваққат Марказий Комитет билан ҳам учрашдик. Уларнинг позицияси ҳақида аниқроқ гапирадиган бўлсак, бу ўртоқлар ҳам Компартиянинг мустақиллиги тарафдори, аммо янгиланган КПСС доирасидаги мустақиллик тарафдоридирлар, яъни улар ҳозир XXVIII съездга ҳаракат дастурининг маълум қоидаларига ёзиб қўйилган умумий позициямиз бўлиб қолган позицияни қўллаб-қувватламоқдалар. Улар партияни, федерацияни янгилашнинг ҳам, иттифоқдош республикалар ҳуқуқларини кенгайтиришнинг ҳам, демократиялашнинг, жамиятни ва миллатлараро муносабатларни ўтмишнинг ҳамма салбий ҳодисаларидан халос этишнинг ҳам тарафдоридирлар. Бу, айрим кишилар кўрсатмоқчи бўлганидек, кечаги куннинг позицияси эмаслигини, балки қайта қуриш жараёнлари изидан борадиган истиқболли позиция эканини кўриш учун шуни айтмоқ керак. Совет Иттифоқидан чиқиш қандай хавф келтиришини қанча кўп киши билиб олса, Литва коммунистларининг бу қисмининг тарафдорлари шу қадар кўпаяверади. КПСС ҳаракат дастурига амал қилувчи Компартиянинг позициясига ишчилар синфининг кўпгина байналмилал коллективлари қўшилаётганликларини айтмоқ керак.

Бизнинг бунга муносабатимизни қисқача бўлса-да айтиб ўтишни зарур, деб ҳисоблайман. Чунки олинаётган маълумотлар КПСС ҳаракат дастурига амал қилувчи Литва Компартиясини республиканинг ижтимоий-сиёсий турмушидан чиқариб юборишга уринишлар бўлаётганини, ҳатто уни қонундан ташқари деб эълон қилиш билан хавф солинаётганини тасдиқлаб турибди. Хуллас, у ерда бу ўртоқларга осон эмас. Улар кенг йўлга олиб чиқа оладиган принципиал йўл асосида халқнинг туб манфаатларини ҳимоя қилмоқдалар. Мана шундай кишиларни эса оз бўлмаса сотқинлар, деб эълон қилмоқдалар.

Шу сабабли мен бу ерда вакиллари қатнашаётган Литва Компартиясини ва унинг раҳбариятини мулоҳаза юритишга, вазиятдан чиқиш йўлларини излашга таклиф қила туриб, КПСС билан алоқада бўлиш позицияларида қолган ўртоқларга мадад бериш керак, деб ўйлайман.

Айни вақтда мен: имкони борича кўпроқ сабр-тоқат, ҳурмат, эътибор кўрсатиш тўғрисида ўзимиз таърифлаб берган илк тезисга қайтмоқчиман, чунки бу ҳамма учун жуда муҳимдир. Биз эҳтиросларни тинчитишга ҳаракат қилдик, у ерга бориб одамлар билан гаплашдик, бу — тўғри тадбир бўлди. Шундай бўлса-да, Литва Компартияси XX съездининг мустақил Компартия тузиш тўғрисидаги қарори — КПСС билан ташкилий ва сиёсий алоқани узишга қаратилган қадамдир. Модомики, шундай экан, бу республика — Совет Иттифоқининг таркибий қисми эканлигига, у ерда турли миллатга мансуб совет кишиларимиз яшаб турганига асосланиб, вужудга келган вазиятдан чиқишнинг эҳтимол тутилган йўлларини белгилаш керак. Муваққат Марказий Комитет томонидангина эмас, Литва Компартияси томонидан ҳам биргаликда куч-ғайрат сарфлаш тўғрисида баёнотлар берилаётганлиги ҳам назарда тутилиши керак.

Марказий Комитет пленуми Литва Компартияси XX съездининг қарорини КПСС Программасига ва Уставига зид деб бекор қилиши ёки мустақил деб эълон қилинган партияни КПССдан ажралиб чиққан партия деб, унга сиёсий муносабат билдириши учун ҳамма асослар бор. Бироқ бундай ёндашув партиянинг, қолаверса бутун жамиятнинг турмуши учун кўпгина, бизнинг назаримизда, салбий оқибатлар келтириб чиқариши мумкин. Шу ёндашув шароитида муқаррар бўлган мухолифлик бўлинишни баттар чуқурлаштирган ва республикалараро миллий муносабатларни кескинлаштирган бўлур эди. Бизнинг фикримизча, вужудга келган танглик вазиятидан қутилиш йўлларини излаш ва мулоқот қилиш учун ҳали ҳамма имкониятлардан фойдаланилгани йўқ, — мен буни таъкидлаб ўтмоқчиман, ўртоқлар. Бунинг устига биз тубдан қайта қуришнинг ва партияни сиёсий ҳаракат дастури негизида янгилашнинг масъулиятли босқичига кираяпмиз, партиянинг XXVIII съездига бораяпмиз!

Литва Компартияси XX съездининг қарори тўғрисидаги КПСС Марказий Комитети пленуми қарорининг лойиҳаси ўқиб эшиттирилди. Биринчиси. М. С. Горбачев ва Марказий Комитет декабрь пленуми бир гуруҳ қатнашчиларининг Литва ССРга қилган сафари натижалари тўғрисидаги ахборотни тинглаб, пленум сафар вақтида Литва меҳнаткашлари билан бўлиб ўтган учрашувлар, рўй-рост фикрлашувлар, тушган кўпдан-кўп хат ва телеграммаларнинг руҳи республикада КПСС ўтказаётган қайта қуриш сиёсати қўллаб-қувватланаётганидан далолат бераётганини қайд этади...

Иккинчиси. КПСС Марказий Комитетининг пленуми ЛКП XX съезди КПСС доирасида чақирилганини ва унинг делегатлари Литва Компартиясининг КПСС таркибидан чиқиши тўғрисидаги масалани ҳал қилиш учун ваколатга эга бўлмаганлигини назарда тутиб, ЛКП XX съезди резолюциясининг Литва Компартияси ташкилотлари учун КПСС Программаси ва Устави ўз кучини йўқотди, деб таъкидланган қисми, шунингдек ЛКП низоми ёки уставининг партияда аъзо бўлишга тааллуқли бир қанча қоидалари амал қилишини КПСС XXVIII съездигача тўхтатиб қўяди (низомда улар КПССнинг аъзолари эмас, балки Литва Компартиясининг аъзоларидир, деб айтилган).

Литва Компартияси Марказий Комитети пленумининг мен эслатиб ўтган мулоҳазаларини эътиборга олиб, ЛКП XX съездининг ҳужжатлари, дастури ва низоми партия XXVIII съездига таклиф, деб ҳисоблансин.

КПСС ҳаракат дастурига амал қилувчи Литва Компартияси муваққат Марказий Комитетининг ишига мадад берилиб, унинг фаолияти учун зарур шароитларни яратиш чора-тадбирлари кўрилсин.

КПСС Марказий Комитети Литва Компартияси Марказий Комитетига ва КПСС ҳаракат дастурига амал қилувчи Литва Компартияси муваққат Марказий Комитетига республика партия ташкилотларидан КПСС Марказий Комитети белгилаб берадиган тартибга биноан КПСС XXVIII съездига делегатлар сайловини ўтказишни тавсия қилади.

Учинчиси. КПСС Марказий Комитети съездолди мунозараси учун пленум маъқуллаган сиёсий ҳаракат дастури, партиянинг бошқа ҳужжатлари асосида Литва ССРдаги ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштириш манфаатларини кўзлаб, республика коммунистларининг ва партия ташкилотларининг позицияларини бир-бирига яқинлаштириш ишини давом эттиришни Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси зиммасига юклайди.

КПСС Марказий Комитети ишонч билдириб айтадики, Литва коммунистлари ўзларининг тарихий масъулиятини англаб социалистик идеалларга ва қайта қуриш мақсадларига астойдил содиқ бўлиб қоладилар, Литва халқи ўзининг революцион ғалабаларидан маҳрум бўлишига йўл қўймайдиган, КПССни янгилашга, халқларимизнинг эркин ихтиёрий иттифоқини соғлом ва мустаҳкам асосда мустаҳкамлашга ўз ҳиссаларини қўшадилар.

Мана шундай ёндашув асосида XXVIII съездгача Компартияларнинг икки раҳбар органи — Литва Компартияси Марказий Комитети ва КПСС ҳаракат дастурига амал қилувчи Литва Компартияси муваққат Марказий Комитетининг ишлашига йўл қўйилади.

Таклиф этилаётган қарор қабул қилинса, у республика коммунистларига, бутун Компартияга XXVIII съезд ишида қатнашиш, унга ўз вакилларини делегат қилиб юбориш имконини берган бўлур эди. Литва Компартияларининг иккала раҳбар органи, юқорида айтганимдек, шу муносабат билан тегишли тартибда съездга делегатлар сайлаган бўлур эди.

Бинобарин, Литванинг барча коммунистларига, айниқса ҳозир ора йўлда турган коммунистларга съездолди ҳужжатлари асосида КПССдаги аъзоликка, Литва Компартиясининг бундан буёнги тақдирига ўз муносабатини яна бир бор пухта ўйлаб кўриш, ўз йўлини танлаб олиш имконини берган бўлур эди.

Умуман, биз литвалик ўртоқлар вужудга келган аҳволдан қутилиш иложини биргаликда излаш учун шу имкониятлардан фойдаланадилар, деган умид билан эшикни очиқ қолдираяпмиз. Бу нарса, албатта, кўп жиҳатдан уларга, аммо бирмунча жиҳатдан бизга ҳам боғлиқ бўлади.

Аввалгидек биз Литва Компартияси XX съездининг қарорини келтириб чиқарган сабабларни тугатиш иложини қайта қуриш йўлидан тескари томонга ҳаракат қилишдан эмас, балки КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига сиёсий ҳаракат дастурида баён этилган йўлдаги куч-ғайратларни янада кўпайтиришдан излаш керак, деган фикрга асосланамиз.

Бу масалани мана шундай ҳал этиш таклиф қилинади.

М. С. ГОРБАЧЕВнинг

КПСС Марказий Комитети пленумида 1990 йил 7 февралда сўзлаган якунловчи нутқи

Узундан-узоқ мунозараларга берилмаслик учун бир неча оғиз сўз айтиб ўтмоқчиман, чунки ана шу уч кун ичида партия Марказий Комитети пленумларининг мажлислар залида бўлиб ўтган мазкур катта мусоҳабани тугаллаш керак.

Менинг назаримда, масалаларнинг бутун мажмуи бўйича пленумдаги мунозара биз муҳокама қилган ҳужжатлар ва муаммолар кўламига ҳамда янгилигига монанд бўлди. Бу галги пленумни қуйидагича характерлаш мумкин: у мамлакатдаги вазият муносабати билан, қайта қуриш жараёнлари қай тариқа бораётганлиги муносабати билан Марказий Комитетнинг, умуман партиянинг ғоят катта ғамхўрлик кўрсатаётганини ва ғоят катта ташвишга тушаётганини ифодалади. Пленум қайта қуришнинг барча жараёнларини шафқатсиз, танқидий руҳда таҳлил қилди ва шу асосда нима иш қилиш ва қандай қилиш кераклигини олдиндан белгилаб берди. Бу нарса биз КПСС Марказий Комитетининг ҳаракат дастурига асос қилиб олган сиёсий йўл-йўриқларда ўз аксини топди. XIX партия конференцияси резолюциялари устида иш олиб борилганидан кейин бутун Марказий Комитет ҳужжат устида тер тўкиб ишлаган навбатдаги ҳолга пленумда дуч келдик, дейиш мумкин. Бундан ғоят муҳим хулоса чиқармоқчиман: бу ерда намоён бўлган бутун фаоллик, жиддийлик, кайфиятлар — буларнинг ҳаммаси партия ҳақида, қайта қуриш тақдири ҳақида, жамиятга қайта қуришнинг мана шу ниҳоятда масъулиятли босқичида ҳукмрон партия томонидан тўғри сиёсий йўл-йўриқ берилиши тўғрисида кўрсатилган ғамхўрликнинг муайян шаклдаги ифодасидир.

Ўртоқлар, менинг фикримча, бу ерда баён қилинган фикрлар ҳар қанча хилма-хил бўлмасин, ҳатто бир-бирига зид позициялар баён қилинганига қарамай, (ортиқча қизишишлар ҳам бўлди, лекин буларнинг ҳаммаси кечирилади!) барча ўртоқлар орқага эмас, балки олға даъват этувчи тараққийпарварлик руҳидаги ҳужжат кераклиги хусусида якдил бўлишди. Менимча, бу ҳукмрон фикрдир.

Менинг назаримда, ишнинг баъзи соҳаларида ҳали янги механизмлар ишга тушмаган пайтда эски механизмларнинг ҳам айрим жиҳатларидан фойдаланиш эҳтиёжи туғилади. Жамиятни аниқ мўлжалсиз, ғоят катта мамлакатимизда қайта қуриш жараёнини олға силжитишга қодир бўлган воситаларсиз ташлаб қўйиб бўлмайди-ку, ахир. Лекин ҳамма фикрлардан устун фикр — бу нарса КПСС Марказий Комитетининг ҳаракат дастурида ҳам мустаҳкамлаб қўйилди — шундан иборатки, етилган муаммоларни жамиятни қайта қуриш, янгилаш ҳамда КПССни янгилаш йўлида ҳал этиш керак. Энг муҳими — ана шу.

Яна бир фикр, айтиш мумкинки, масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Ҳозир биз қатъият билан ҳаракат қилиш кераклигини ақлимиз билангина эмас, бутун вужудимиз билан ҳам ҳис қилиб турибмиз. Марказий Комитет, ҳукумат, Олий Совет ҳаракатда бўлиши керак. Мен бу гапни уларга топшириқ бераяпмиз деган маънода айтаётганим йўқ. Йўқ, биз ўз позициямизни баён қилаяпмиз. Энг муҳими эса, ана шу барча органлар таркибидаги коммунистлар мана шу фикрга асосланиб, иш олиб боришлари керак. Энди биз вақтни бекорга ўтказишга ҳаққимиз йўқ. Партия Марказий Комитети шаънига қуйидаги гаплар ҳақли равишда айтилди: ҳозир кечикишга йўл қўйиб бўлмайди, соғлом тенденцияларни қўллаб-қувватлаш, уларни мустаҳкамлаш ва бузғунчилик тенденцияларини бартараф этишга ёки сустлаштиришга уриниб кўриш учун жўшқин, хилма-хил, мураккаб жараёнларга бошчилик қилиш керак.

Ҳукуматдаги коммунистлар ҳаракатда бўлишлари лозим. Менимча, ўртоқлар ҳукуматда ишлаётган партия аъзоларига ушбу пленумда ҳаракат дастури муҳокама қилинаётганида биз уларнинг нуқтаи назарларини эшитмадик, деб эслатиб ўтганликлари тўғри бўлди. Бунда халқ депутатларининг иккинчи съездида бу хусусда гап бўлиб ўтган эди-ку, деган важ айтилди. Буни важ деб бўлмайди. Бу ерда ҳам гап бўлиши керак эди. Ваҳолонки, ҳозир ҳукумат амалий ишлар билан астойдил шуғулланаётир ва у айтса арзийдиган гаплар бор эди. Ана шу тадбирларни текшириш ҳам, уларни қўллаб-қувватлашга, мустаҳкамлашга бутун партия эътиборини қаратиш ҳам Марказий Комитет аъзолари учун муҳим эди. Аввало, съезд маъқуллаган программани қўллаб-қувватлаётганлигимизни айтиш керак эди. Мен ўйлайманки, бутун конкрет аҳволни равшан ва тўла тасаввур қилиш учун ҳукумат Марказий Комитет аъзоларини, партия комитетларининг секретарларини хабардор қилишнинг бирор йўлини топади.

Олий Советда ҳам иш олиб бориш керак, ундан ҳамма қайта қуришнинг муҳим масалалари, мамлакатдаги вазиятни яхшилаш юзасидан муҳим қарорлар кутаяпти. Коммунистлар барча соҳаларда фаол ва самарали иш олиб боришлари лозим. Умуман, биз кучларни жипслаштириб, қайта гуруҳлаб, қайта қуришни ва амалий ишларни қатъият билан олға силжитишимиз лозим. Бу иккинчидан.

Биз қайта қуриш билан чуқурроқ шуғулланганимиз сайин, барча қатламларга кириб борганимиз сари қарама-қарши томонларнинг позициялари, манфаатлари аниқланиб бормоқда. Бу жараён пленумимизда ҳам рўй берганлигини ҳис қилдик. Бу — жамиятимиз ҳаётига тааллуқли барча жиҳатларнинг инъикосидир.

Биз бу ерда фикрлашиб, оғир мунозарага якун ясаётган эканмиз, баъзан бу гаплар нафсониятимизга ҳам тегаётир. Бу залда жиддий гаплар айтилаётир. Лекин оқибат натижада энг муҳим тўхтамга, ўйлайманки, прогрессив хулосага келаётирмиз. Мана шу хулоса негизида ҳаракатларимизни жипслаштиришимиз керак.

Мунозаралар бўлди. Қарор қабул қилинди. Программа тасдиқланди. Йўл-йўриқлар бор. Ким қандай гап айтганлигини ва бу гап кимга тааллуқли эканлигини ҳисоб-китоб қилиб ўтирмасдан, ишлаш керак. Бизда бундай ҳисобчилар ҳам йўқ эмас! Мунозараларнинг нормал жараёни бораётганлигига, бошқача фикр юритиш ҳам янгича тушунилган демократик централизм ҳам фикрлар хилма-хиллигининг ўзгинаси эканлигига сира кўника олмаётирмиз. Мамлакат тақдири, унинг вазнини ҳисобга олганда эса жаҳон тақдири ҳал этилаётган пайтда қайта қуришнинг туб масалалари хусусида очиқ мунозара бўлди. Бунда бир-бирига ёқадиган гапларни қидириб ўтириш, нафсониятни аяш мумкинми ахир? Уларнинг ҳаммаси ортда қолиб кетди ва қайтиб келмаслиги керак. Фалон киши билан ишласа бўлади, фалон киши билан эса ишлаб бўлмайди, деб гумонсираб ўтиришнинг кераги йўқ. Биз ҳаммамиз бирга бўлишимиз, бир-биримизнинг мададимизни ҳис қилиб туришимиз ва ишлашимиз керак! Уруғ-аймоқларга ва гуруҳларга ажрала бошлашнинг кераги йўқ! Бундай қилинса, партияни ҳам, мамлакатни ҳам ҳалок қиламиз.

Бу ерда Сиёсий бюро аъзолари ўртасида бўлиб ўтган мунозара ҳақида ҳам гапириб ўтмоқчиман. Мен шахтёрлар билан учрашганимда ҳозир Сиёсий бюронинг самарали ишлашига халақит берадиган келишмовчиликлар йўқ, деганимда тўғри гапни айтганман. Фикрлар кураши бор, мунозаралар жиддийроқ бўлиб бормоқда, бу тушунарли. Мен бутун мамлакатдан келган кўмир қазувчи ишчилар билан учрашганимда, улар менга жуда кўп ахборот беришди! Тўғри, биз мажлисларга, ҳужжатлар муҳокамасига қандайдир мулоҳазалар билан келамиз, бу ерда фикрларни қиёслаш, жиддий мунозара бўлади. Ўртоқ Мальков, Сиёсий бюро ажралиб кетди, иш барбод бўлди, деган гумонлар ҳеч кимда бўлмаслиги керак, деб айтмоқчиман. Бундай ҳол бўлмаган, бундай ҳол вужудга келмаслигига ҳаракат қилиш керак. Биз ҳозир Марказий Комитетда, Сиёсий бюрода, бутун партияда ана шундай синовдан ўтаётирмиз — ҳаммамиз юксак даражада бўлишимиз керак.

Ана шу «юксаклик» ҳақида гапириб ўтмоқчиман. Ўртоқ Алексеев айтган гап менга жуда ёқди. У фақат юристгина эмас, у масалага фалсафий жиҳатдан ёндашади. Инсонда ана шундай фазилатларнинг — фикрларни ифодалашнинг жиддийлиги ва айни пайтда фикр кўламининг кенглиги — мужассамлашгани ҳамиша ғоят фойдалидир. Мен бу ҳақда илгари ҳам гапирган эдим, биз унинг номзодини конституцион назорат комитети раиси лавозимига кўрсатаётганимизда уни шундай деб таърифлаган эдим.

Сергей Сергеевичнинг фикри менга қайси жиҳатдан ёқди? Биз шундай бурилиш нуқтасида турибмиз ва шундай воқеаларга жалб қилинганмизки, нима қилаётганимизни ва бу ишларимиз қандай оқибатларга олиб боришини ҳозирча тўла-тўкис баҳолай олмаяпмиз. Бизнинг фожиамиз шундаки, биз жорий муаммолар юки остида қолиб, ижтимоий-иқтисодий вазиятнинг кескинлигидан қутула олмаётирмиз. Биз кўп нарсаларни қўлдан чиқариб, вазиятни мураккаблаштириб қўйдик. Буларнинг ҳаммаси бор гаплар, лекин бизни эсанкиратиб қўймаслиги керак. Биз ана шу жараёнга назар ташлаш мумкин бўлган «юксакликда» туришимиз даркор. Жаҳон цивилизацияси томонига бурилиш, социалистик дунёда янгиланиш жараёнлари рўй бераётир. Ўртоқ Шаталин айтганидек, биз ҳали кўп нарсаларни мулоҳаза қилишимиз ва англаб олишимиз керак. Қайта қуришнинг тўғри йўл-йўриқларини белгилаб олаяпмиз, лекин тактикада оқсамаслигимиз, низоларга берилиб кетмаслигимиз муҳимдир. Чалкашиб кетмаслигимиз керак, албатта.

Агар биз ҳамиша ҳодисаларга ана шундай юксакликдан баҳо берсак — бу тўғри ёндашув бўлади, лекин биз бу гап шахсан менинг нафсониятимга тегаётир ва умуман эртага ҳолим нима бўларкин, деган мулоҳазадан келиб чиқадиган бўлсак, бошқача йўл тутган бўламиз... Мен Сиёсий бюрода доимо бундай дейман: биласизларми, бугун бизда мана бундай масала бор, келинглар, бугунги ўз лавозимларимизни ва эртага биз қандай мавқеда бўлишимизни унутайлик, чунки гап мамлакат ҳақида, унинг ривожланиш йўналишлари ҳақида бораётир.

Биз ҳали ана шундай юксакликка кўтарила олганимиз йўқ. Кўпгина одамлар оддий ечимларни исташади, бундай ечимлар эса йўқ. Биз оддий ечимлар йўқ бўлган ва ҳали-вери бўлмайдиган босқичда турибмиз. Оддий, гўл одам равшан жавоб беринг, бир, икки, уч, тўрт деб бандма-банд баён қилиб беринг, деса уни кечириш мумкин. Кези келганда шуни айтиш кераки, одамларни лақиллатмоқчи бўлган кишиларнинг ҳаммаси ана шу йўл билан обрў қозонмоқчи бўлаяптилар. Бизнинг мамлакатимиздагидек мамлакатдаги ҳукмрон партия бу йўлдан бора олмайди. Биз дунёга, мамлакатга, унинг бугунги вазиятига ва истиқболига кенг назар билан қарашимиз керак.

Мен ўйлайманки, бош масалада биз ҳали янглишганимиз йўқ. Лекин керакли тадбирларни ўтказишда хатоларга йўл қўйдик, уларни амалга оширишда кечикдик ёки айниқса иқтисодий ислоҳотда жараёнлар монандлигини таъминлай олмадик. Бу ишларимизни мураккаблаштирди, сиёсий жиҳатдан кучли зарба бераяпти. Лекин бундан биз ваҳимага тушиб, дод-вой кўтаришимиз керак, деган маъно келиб чиқмайди. Баъзилар «равнақ топиб турган давлатни барбод қилдингизлар», — дейишаяпти, бошқа бировлар яна шунга ўхшаш бирор гапни айтишаяпти. Айтишаяптию, лекин кейин биз қайта қуриш тарафдоримиз, ваҳимачи эмасмиз, деб ишонтирмоқчи бўлишаяпти. Улар ваҳимачиларнинг худди ўзгинасидир! Бу таслимчилик кайфиятидир.

Пленум катта бўлди, йирик хулосалар чиқарилди, лекин буларнинг ҳаммаси самара келтириши учун биз ҳаракат дастури базасида партияга барча соғлом, қайта қуриш руҳидаги кучларни жалб қилишимиз, ҳаракат дастурида баён қилинган сиёсий йўл-йўриқларимизни, режаларимизни қатъият билан олға суришимиз керак бўлади.

Мен ишонч ва умид билдириб айтмоқчиманки, сизлар мени қўллаб-қуватлайсизлар: биз ҳозир ўз масъулиятимизни яхшироқ тушунаяпмиз ва умумий ишимизни, қайта қуриш ишини, социалистик жамиятни янгилаш ишини қатъият билан олға силжитиш учун яхшироқ қуролланганмиз!

Журналистлар билан учрашув

СССР Ташқи ишлар министрлиги матбуот марказининг зали КПСС Марказий Комитети пленумининг сўнгги иш кунида катта воқеалар рўй берадиган кунларда бўладиганидек, жуда гавжум ва серфайз тус олди. Залга одамлар сиғмай кетганди, телевизион, кино ва фото камераларининг ниҳоятда кўплиги партия анжумани натижалари юзасидан энг сўнгги янгиликларни кутаётган совет ва чет эл оммавий ахборот воситаларининг вакиллари унга ниҳоятда катта қизиқиш билдираётганидан далолат берарди.

Журналистлар янгиликлардан шу дақиқанинг ўзидаёқ хабардор бўлдилар. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари, Марказий Комитет секретарлари Н. Н. Слюньков ва А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига номзод, СССР Олий Совети раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Гиренко, КПСС Марказий Комитети идеология бўлимининг мудири А. С. Капто Кремлдан тўппа-тўғри журналистлар ҳузурига келишди.

Йиғилганлар ҳузурида биринчи бўлиб сўзга чиққан Яковлев биз сиз билан яна 15 минутдан сўнг, пленум ишини тугатганидан кейин учрашамиз, деди. У пленум олдидан одамлар кўп нарсани кутганлигига, қизғин муҳит вужудга келганлигига эътиборни қаратди. Одамлар бекорга кутишмаётган эди. Коммунистлар, партиясизлар ўзларининг кўпдан-кўп саволлари, таклифлари, танқидий мулоҳазаларини бизга йўллашган эди. Олинган барча хат-хабарлар ва пленум олдидан бўлган мунозара одамлар фақат битта нарса билан: жамиятимизнинг бундан буён ривожланиши қандай ва қай даражада бўлади, у қаёққа қараб кетади, деган хаёллар билан яшаганлигидан далолат беради.

Хўш, бу саволга жавоб берилдими? Марказий Комитет секретари Кремлда уч кун давом этган қизғин ишларнинг асосий якунини бундай шарҳлади: партия ва унинг раҳбар бўғини қайта қуришни бундан кейин ҳам ривожлантириш, демократия ва ошкоралик йўлидан омманинг сиёсий фаоллигига таянган ҳолда янада қатъийроқ ҳаракат қилиш ниятидадир. Яна бир катта қадам ташланди, деб таъкидлади нотиқ, авторитар системадан социалистик йўл танлаб олинадиган демократик жамият сари катта қадам ташланди. У партиянинг XXVIII съездга қабул қилинган ҳаракат дастури лойиҳасини ҳокимиятни Советларга бериш жараёнида тарихий аҳамиятга молик ҳужжат, деб атади.

А. Н. Яковлев партиянинг янгича шароитдаги фаолиятига тўхталиб, у ҳар қандай ижтимоий-сиёсий ҳаракатлар билан тенг мусобақада жамиятда карвонбошилик қилиш учун кураш олиб боради, деб таъкидлади. Бу партия турмушининг янги фазилатига осонликча эришиб бўлмайди, деди у. У куч-ғайратлар ва ҳамжиҳатликни ҳам талаб этади.

Пленум ўз ишини тугатди, лекин бу иш эндигина бошланаяпти, деб сўзида давом этди Марказий Комитет секретари. Энди бу иш жойлардаги партия ташкилотларига кўчади. Халқ олдида, қайта қуриш олдида, мамлакат тақдири олдида жуда масъулиятли имтиҳондан ўтишимиз керак ва биз бунга онгли равишда бормоқдамиз, деб таъкидлади А. Н. Яковлев.

Шундан сўнг улар журналистларнинг саволларига жавоб беришди. Бирин-кетин саволлар берилар ва бу саволлар кўп партиялиликка, сиёсий тузилмалардаги ўзгаришларга, президентлик ҳокимиятига, Литва Компартиясига, Шарқий Европа мамлакатларидаги жараёнларга, СССРда ерга эгалик қилиш тўғрисидаги масалаларга тааллуқли эди... Учрашув қатнашчилари ярим тунга яқин тарқашди.

(ТАСС мухбири).

РАЙКОМ КОТИБИНИНГ НУҚТАИ НАЗАРИ

ЧИНАКАМ ПАРТИЯВИЙЛИК ИШДА НАМОЁН БЎЛАДИ

Ҳозирги даврда партия комитетининг сиёсий қиёфаси қандай бўлиши, унинг серқирра иши қайси шаклда амалга оширилиши лозим? М. С. Горбачев КПСС Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгашда шу саволларга жавоб берар экан, қуйидагиларни таъкидлаганди: «Аввало демократик жамиятда партиянинг ўзи демократизмнинг олий ва энг изчил шакли ифодаси бўлиши, бутун жамият учун демократик ривожланиш намунасини кўрсатган бўлиши кераклиги равшандир. Бунинг учун эса у... турғунлик даври юзага келтирган бузилишлардан қатъиян ва узил-кесил халос бўлиши лозим».

Ҳа, қайта қуришни амалда рўёбга чиқариш, халқнинг орзу-умидларини оқлаш учун қизғин кураш кетаётган бир шароитда партия комитетларининг ижтимоий-сиёсий ҳаётимиздаги ўрни беқиёсдир. Шундай экан, уларни бошқараётган кишилар давр талаби, замон руҳига мос бўлишлари керак. Халқ хўжалиги ва маданий қурилиш ишларининг кўлами, пировард натижа райком, аввало унинг биринчи котиби партия сиёсатини қандай ўтказаётганлигига боғлиқ. Биз ният қилган ўзгаришлар қанчалик чуқур илдиз отса, ундан манфаатдорликни ҳам шу қадар оширишимиз ниҳоятда зарурлигига халқимизни ишонтиришимиз лозим. Ана шу ленинча фикр бутун партиявий ишнинг моҳият-мазмуни бўлиб қолди.

Ўзбекистон Компартияси Ургут район комитетининг биринчи котиби Ў. М. МАҲМАТМУРОДОВ билан ана шу долзарб масалалар хусусида фикрлашдик.

— Биринчи котиб сиёсий раҳбар, кўп миллатли катта оиланинг сардори, — дея фикрини ифодалади Ўлмас Маҳматмуродович. — Шу кун нафасини тез илғаш, илғор иш усулларини изчил жорий этиш, омилкор, талабчан, ташкилотчи бўлиш партия ходими учун зарур фазилатлардир. Райкомнинг биринчи котиби вазифасида ишлаётган давр ичида омманинг ишончини қозониш қанчалик муҳим, айни пайтда нечоғлик қийинлигини чуқур ҳис қилдим. Ишчи, колхозчи ёки зиёлининг саволларига тўлақонли жавоб бериш учун билим ва тажрибанинг ўзи кам. Ютуқлар ва тўсиқлар, одамларнинг кайфияти, орзу-интилишлари ҳақида аниқ тушунчага эга бўлиш керак. Халқ ўз ўрнини топган, жонкуяр, адолатпарвар раҳбар эканлигингга ишонсагина сенга эргашади, ҳурматингни жойига қўяди.

Ургут районида ечимини кутаётган муаммолар кўп. Аммо қайта қуриш меъморлари — коммунистлар, тажрибакорларга суянган ҳолда хўжалик, ижтимоий-маданий қурилишга, кадрларни тарбиялашга сиёсий таъсир кўрсатишни кучайтиришга муваффақ бўлаяпмиз. Эндиликда хўжаликлар ўртасида техника, ёнилғи, ўғит ва ҳоказоларни тақсимлаш билан шуғулланмаяпмиз. Бироқ сиёсий масалаларга зўр берган ҳолда деҳқонлар, чорвадорларнинг ташвишларидан ҳам кўз юмаётганимиз йўқ. Хўжаликлар шароити, муҳитини пухта ўрганиш, ношуд кадрларга нисбатан қаттиқ талаблар қўйиш, ташаббуслар, ватанпарварлик ҳаракатларига, янги иқтисодий муносабатларга кенг йўл очиш район партия комитети иш услубини белгиловчи хусусият бўлиб қолди.

Яхши одамларни эслаш, меҳнатини қадрлаш, лозим бўлганда амалий ёрдам ва мадад кўрсатиш партия ходимига ҳам қарз, ҳам фарз. Ноз-неъмат бунёдкорлари билан дилдан суҳбатлашганимда инсон қалби гулдан нозик, муомала — санъат, деган хулосага келаман. Бир нарса мени ўйлашга, мушоҳада юритишга ундади. Райкомга беш нафар отахонни таклиф этдим. Мақсад одамлар кайфиятини яқиндан билиш, Ургут шаҳрини ободонлаштириш ҳақида фикрлашиш эди. Очиғи — қанчалик ҳаракат қилмай гап гапга қовушмади. Кейинчалик тушундим: савол-жавобга расмий тус бериб, ҳамсуҳбатлар қулфу дилини оча олмадим.

Кўп ўтмай шаҳар ва райондаги оқсоқоллар, фаоллар ва ҳунарманд усталардан 5 минг кишини кенгашга тўпладик. Барча севимли шаҳримизни сўлим, обод масканга айлантириш режасини якдил бўлиб ёқлади. Фақат давлат маблағига кўз тикиб ўтирмайдиган бўлдик. Халқнинг ўзи ҳиммат кўрсатди. Бунёдкорлик ишлари жонлантириб юборилди. Қисқа вақт ичида 400 оила янги уйли бўлди. Мактаблар, 480 ўринли қўшимча синфхоналар, иккита спорт зали, боғчалар, пионерлар уйи қурилди. Замонавий шифохона иш бошлади. Шаҳарда ажойиб бозор комплексининг ишга туширилганлиги одамлар кайфиятини кўтариб юборди. Бу ерда очиқ ва ёпиқ павильонлар бор. Бозор ёнида колхозчилар меҳмонхонаси, уч қаватли алоқачилар уйи қад ростлаяпти. Жамоат ва турар жой бинолари таъмирланмоқда.

Республика Министрлар Совети Ургут шаҳрини ободонлаштириш учун ҳар йили қўшимча 100 минг сўм маблағ ажратиш юзасидан қарор қабул қилган. Бу йил шунинг 50 минг сўми маданият ва истироҳат боғини жиҳозлаш, янги стадион қурилишига сарфланади. Кўп ўтмай бу ерларда боғ-роғлар, хиёбонлар барпо этилади.

Комсомол-ёшлар аъзолик бадаллари ҳисобига Афғонистонда ҳалок бўлган байналмилал жангчилар хотирасига ёдгорлик ўрнатдилар. Қабристонлар, масжидлар маҳаллалар аҳолисининг моддий ва амалий кўмагида ободонлаштирилаяпти. Буларнинг ҳаммаси партия, совет, комсомол ходимлари халқ дарди, орзу-интилишлари билан яшашларининг аҳамияти, қайта қуриш меҳнаткашлар хоҳиш-истагини тўла рўёбга чиқариш, қадр-қимматини осмон қадар юксалтираётганлигини кўрсатувчи ёрқин мисолдир.

— Бошланғич партия ташкилотлари олдида кўндаланг турган вазифалар ҳар қачонгидан мураккаб ва масъулиятлидир. Омманинг ижтимоий-сиёсий фаоллиги юксак даражада ўсиб бораётган ҳозирги пайтда жим туриш ёки кутиш курашдан онгли равишда чекиниш демак. Шу фикрга қандай қарайсиз?

— Мутлақо тўғри. Ҳозир ҳар бир партия ташкилоти олдида ижтимоий фикрнинг ҳар қандай кўринишлари билан баҳслашиш, одамларнинг ишончини қозониш, далиллар кучи воситасида уларни ўз орқасидан эргаштириш вазифаси турибди. Эътироф этиш керак: баъзи колхоз ва совхозларнинг партҡомлари кишиларни жалб этадиган ҳақиқий сиёсий марказга айланмаганлар. Райком қуйи ташкилотлар жанговарлигини ўстиришга қаратилган аниқ тадбирларни амалга оширмоқда.

Аҳолини мўл-кўл озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш партия олдимизга қўяётган энг долзарб масалалардан биридир. Турғунлик йиллари бу муҳим соҳа эътибордан четда бўлди. Маҳсулот етиштириш ҳажмини йил сайин ошириб, меҳнаткашлар талаб-эҳтиёжларини қондириш ўрнига қоғозбозлик, дабдабабозликка зўр берилди. КПСС Марказий Комитетининг сўнгги пленумлари, СССР халқ депутатларининг съездларида аграр сиёсатдаги бундай нохуш кўринишларнинг туб сабаблари очиб ташланди. Тармоқни юксалтиришнинг аниқ тадбирлари белгилаб берилди. Мақсадга бошланғич партия ташкилотлари, партия группалари жанговарлигини оширмай, коммунистлар раҳнамолигини таъминламай туриб эришиш мумкин эмас. Уларнинг соғломлашиб бораётганлиги, партия ички ҳаётининг демократиялашувига доир қатор мисоллар келтиришим мумкин. Навоий номли колхоз партия комитети (котиби Ж. Камолов) иш услубини янгича талаблар асосида қайта қура олди. Оммавий-сиёсий, ғоявий-тарбиявий ишлар янги поғонага кўтарилди. Тежамкорлик кучайди, ижро интизоми мустаҳкамланди. Илғорлар тажрибаси кўпчилик мулкига айланди. Натижада хўжаликда барча соҳа бирдек ривожланмоқда. Бу йил хазинага 7 миллион сўм тушди. КПСС аъзоларининг ташаббускорлиги, омилкорлиги шарофати туфайли картошка, полиз, сабзавот маҳсулотлари етиштириш мажбурияти ортиғи билан бажарилди. Тамакининг 60 фоизи олий навларга сотилди. Ҳар бир колхозчининг ўртача ойлик иш ҳақи 220 сўмни ташкил этди. Пудрат қудратини намойиш этган Бурҳон Нарзиев, Шаҳриёр Маҳамадиёров, Абдураззоқ Турдиев, Ғулом Яхшибоев кабилар ойига 600 сўмдан ҳақ олишди.

> **Ўзбекистон Компартияси... КПСС-нинг бўлажак XXVIII съездига ва ўзининг XXII съездига тайёргарликни авж олдирар экан, ўз ишини талабчанлик билан танқидий руҳда таҳлил этмоқда, бу ишни кучайтириш йўлларини қидирмоқда. Аввало демократия ва ошкоралик, кадрларнинг интизоми ва масъулиятини ошириш принциплари асосида партия ташкилотлари ва комитетларининг ўзидаги қайта қуришни чуқурлаштириш вазифаси ўртага қўйилмоқда. Ҳозир халқнинг ишончи ва ҳурматини қозонган, одамларнинг, алоҳида ҳар бир кишининг турмуши ва манфаатларини кўзлаб яшаётган ходимларгина раҳбарлик қилиш ҳуқуқига эгадирлар.**
>
> (Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастуридан).

Чорвачилик сердаромад соҳага айланмоқда. Илғорлар йилига ҳар сигирдан пландаги 2.300 килограмм ўрнига 3.200 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олишмоқда. Хўжалик картошкачилик, майизчиликка ихтисослашмоқда. Бу йил 400 гектар янги токзор барпо этилаяпти. Тожикистондан ажойиб узумларнинг кўчатлари келтирилди.

Колхоз партия комитетининг қарорига биноан аҳолининг турмуш маданияти пухта ўрганилди. Кўпчилик фикри билан қизиқилди. Турли соҳа кишиларидан 168 та таклиф ва илтимослар тушди. Уларни амалга ошириш юзасидан қўшимча тадбирлар белгиланди. Натижаси чакки эмас. Ҳозирги кунда бу ерда учта кутубхона, тўрт мактаб, учта ёзги кинотеатр, клуб, касалхона, туғруқхона, болалар боғчалари, иккита маиший хизмат комбинати, тўртта сартарошхона, тўртта новвойхона, чойхоналар меҳнаткашлар хизматида.

Райком комсомолга партиявий раҳбарликни кучайтирмоқда. Ёшлар ҳаётига оид муаммолар биргаликда ҳал этилмоқда. Район комсомол комитетининг пленумлари жанговар руҳда ўтмоқда. Оловқалблар ишлаб чиқаришда сон эмас, сифат зарурлигини алоҳида таъкидладилар. Яхши тўхтамга келинди: комсомол-ёшлар коллективлари сони 60 тага қисқартирилди. Шундан сўнг ишда ижобий ўзгаришларга эришилди, расмиятчилик барҳам топди. Ўтган йили «Ургут» совхозидан Маҳмуд Қурбонов, Абдулатиф Абдуллаев, Навоий номли колхоздан Барот Бозоров, Бурхон Нарзиев каби фидойилар мўл, арзон ва сифатли ҳосил етиштиришга эришдилар.

— Ургут шаҳрининг аҳолиси 40 минг кишига яқинлашмоқда. Қишлоқ аҳолиси сони эса 190 мингдан ошиб кетди. Меҳнатга лаёқатлиларни иш билан тўла таъминлаш, ижтимоий соҳа муаммоларини ҳал этиш учун қандай тадбирлар амалга оширилаяпти?

— Бу — муҳим ижтимоий ва сиёсий аҳамиятга молик вазифа. Бизни диққат қилаётгани ҳам шу. Ҳозирги вақтда районда 5 мингдан ортиқ киши ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этилмаган. Район партия комитети, райижроком вазиятга тўғри баҳо бериб, маҳаллий саноат тармоқларини, аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш, хўжаликларнинг ўзида маҳсулотни қайта ишловчи цехлар қуриш, халқ ҳунармандчилигини ривожлантиришга алоҳида эътибор бермоқдалар.

Қишлоқларимизда шароит оғир. — Қарийб 9 минг шаҳарлик ойига жон бошига ўртача 75 сўмдан даромад олмоқда. Қишлоқда эса бу кўрсаткич 41 сўмни ташкил этади. Кўпгина аҳоли яшаш жойларида водопровод, канализация, газ йўқ. Ичимли сув етишмайди. Республика партия ва ҳукумати яқиндан ёрдам бермоқда. Бир йил ичида тоғ этакларидан оқиб келаётган оби ҳаётни сув ҳавзасига йиғиб, трубалар орқали шаҳарликларга етказилади. Чагазмон қишлоғида қудуқлар қазилмоқда.

Уй-жой — энг катта муаммо. Ургут аҳолисининг зичлиги жиҳатидан областда биринчи ўринда. Ҳозирнинг ўзида навбатда турганлар сони мингга яқинлашди. Район партия комитетининг биринчи котиби сифатида бор имкониятни, ташкилотчилик қобилиятимни ишга солаяпман. Икки йил ичида 256 квартира эгаларига топширилади. Якка тартибда уй-жой қуриш авж олган. Шу мақсад учун шаҳарга туташ колхозлардан 15 гектар ер ажратилди.

Кўп йиллар мобайнида ҳар ким ўзича қишлоққа ҳукмини ўтказаверди. Деҳқон аллақачон хўжайинлик туйғусидан маҳрум бўлганди. КПСС Бутуниттифоқ XIX конференциясининг агар партия ташкилотлари ўз вазифасини оғишмай амалга оширса, коммунистлар амалий иш билан машғул бўлсалар, муваффақият таъминланади, деган хулосаси нақадар тўғри эканлигини кундалик ҳаёт яққол кўрсатмоқда. Одамлар қайта қуриш тақдири учун шахсан масъул эканликларини тобора чуқур англамоқдалар. Деҳқон кўнгли чоғ, ҳозирча қарийб минг оилага томорқа берилди. 16 минг кишининг томорқаси кенгайтирилди. «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги», «Октябрь», Калинин номли колхозларнинг раҳбар ва мутахассислари имкониятлари ғоят чекланган бўлишига қарамай долзарб вазифани яхши ҳал этмоқдалар. Ҳамжиҳатликда Озиқ-овқат программасининг муваффақиятли бажарилишига муносиб ҳисса қўшишга ҳаракат қилаяпмиз.

Жорий йилда район хўжаликларида 478 гектар ерда янги боғлар, токзорлар барпо этилади. Биринчи марта эртаги сабзавот етиштиришга киришдик. Иссиқхоналарда карам, помидор кўчатлари етиштирилмоқда. Иқтисодиёт, экология, таъминотдаги қийин аҳвол ҳақида ўйласам, СССР халқ депутатларининг биринчи съездида депутат Д. Лихачев айтган гаплар ёдимга келади: жамият маданиятли бўлмас экан, ахлоқийлик ҳам бўлмайди. Одоб бўлмаса, ижтимоий, иқтисодий қонунлар амал қилмайди, фармонлар бажарилмайди. Мамлакатимизнинг паст маданияти ижтимоий ҳаётга, давлат ишига, миллатлараро муносабатларга салбий таъсир ўтказмоқда.

Депутат фикрига қўшилмай иложимиз йўқ. Маданият ва тарихий обидалар, кутубхоналар, архивлар, музейларнинг аҳволи бунинг исботи. Ўта муҳим соҳани хўжалик ҳисобига ўтказиб бўлмайди. Зеро, маданиятдан халқ, мамлакат кўраётган наф олиниши мумкин бўлган барча даромаддан беқиёс каттадир! Бефарқлик, жиноятчиликнинг ўсиши куч-ғайратимизни бесамара қилиб қўяди.

«Октябрь» колхозида берган саволингизга — қайта қуриш бир қанча йўналишларда суст бораётганлигининг сабабларига тўхталмоқчиман. Фикримча, демократиялаш тўлқинлари мавж уриб турганида интизом, уюшқоқлик, бурч масъулияти, меҳр-оқибат деган тушунчалар панада қолди. Миллатлараро муносабатлар ҳалокатли кўламга эга бўлди. КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил сентябрь пленумида таъкидланганидек, бир вақтлар миллий ўзликни англашнинг намоён бўлиши кўпинча миллатчилик деб қабул қилинарди. Бу — ҳаётий жараён. Шу билан бирга ана шу ўсиш миллий такаббурлик ва димоғдорлик кўринишларини келтириб чиқарди. Биз кўнгилсиз ҳодисаларга дуч келганлигимизни, улар давлат асосларини ларзага солиш, қайта қуришга ўнглаб бўлмайдиган зарар етказиши мумкинлигини унутмаслигимиз керак. Байналмилал оиламизга доғ бўлиб тушган кўргиликлар бир томондан миллий худбинлик, ахлоқнинг тубанлашуви, кундалик собитқадам тарбиявий ишларнинг йўқлиги билан боғлиқ бўлса, иккинчи томондан, қонунларнинг мукаммал эмаслиги, ҳатто миллий негизда жиноят содир этганлиги учун ва миллатлараро нифоқни авж олдирганлиги учун қаттиқ жазо белгиловчи қонуннинг йўқлиги билан боғлиқ.

Районимизда 20 га яқин миллат ва элат вакиллари яшаб меҳнат қилишмоқда. Биз энг катта бойлик — дўстлик, ҳамжиҳатликни авайлаб асрашга интилмоқдамиз. Аждодларимиздан қолган удумлар бирин-кетин ҳаётга қайтмоқда. Давр ҳушёрликни, омилкорликни, етти ўлчаб бир кесишни тақозо этмоқда. Сабаби, якка-ярим коммунистлар, раҳбарлар сафсатабозларнинг қармоғига илинмоқдалар. Улар маҳаллийчилик, гуруҳбозлик билан шуғулланмоқдалар. Оқибатда у ёки бу коллективда нохуш муҳит юзага келаяпти. Район партия ташкилоти барча соғлом кучларни, халқ орасидаги одил кишиларни ўз теварагига жипслаштирмоқда. Муҳими, қийинчиликлардан чўчимаслик, муваффақиятсизликдан тушкунликка тушмаслик, қайта қуриш йўлини қадамба-қадам амалий ишлар билан мустаҳкамлашдир!

Суҳбатдош М. ҚАЮМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Илова: Ургут район партия комитетининг биринчи котиби Ўлмас Маҳматмуродовга юксак ишонч билдирилди. У 326-Ургут сайлов округидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод этиб рўйхатга олинди.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар сайлови олдидан

Фарғона область матлубот жамиятлари уюшмасига қарашли Риштон агросаноат комбинатида бугунги кунда аҳолига 100 хилдан ортиқ истеъмол моллари ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарилмоқда. Бунда корхона директори Аркадий Аветисовнинг хизматлари катта. Шу боис маҳаллий аҳоли уни 433-Риштон сайлов округидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод этиб кўрсатди.

СУРАТДА: А. Аветисов колбаса цехи ишчилари билан.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

ҚИЗҒИН ТАРАДДУД

«Малик» совхози маданият саройида жойлашган 11-Марказий сайлов участкасида бўлажак тадбирга қизғин ҳозирлик кўрилмоқда.

— 21 нафар тажрибали ахборотчи муҳим сана арафасида оммавий-сиёсий ишларда алоҳида жонбозлик кўрсатишмоқда, — дейди агитпункт мудири Тожибек Шобенов. — Улар сайловчилар ўртасида Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастури, сайловлар ҳақидаги қонунлар, мамлакатимизда сиёсий ва иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш соҳасида қилинаётган ишлар ҳақида суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Агитпунктда Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига, маҳаллий Советлар депутатлигига номзодлар ҳақида маълумотлар ва уларнинг сайловолди ҳаракат дастурлари билан танишиш мумкин. Агитаторлардан Валентина Цой, Галина Астанина, Манзура Мамадалиева, Айдана Утибоева, Раъно Худоёрованинг изланишлари диққатга сазовордир. Улар ҳар бир учрашув ва суҳбатларда сайловчиларни қизиқтирган саволларга батафсил жавоб қайтармоқдалар.

Сайлов участкасига қарашли ҳудудда 2.533 нафар сайловчи истиқомат қилади. Улардан 78 нафари сайловларда илк бор иштирок этади. Шунингдек, бу ерда сайловга оид турли адабиётлар, янги газета ва журналлар тартиб билан териб қўйилган. «Агитаторлар бурчаги», «Сайловчилар овози» деворий газеталари мунтазам чиқарилиб турибди.

А. БУРЛИЕВ.
Сирдарё райони.

Намуна

САЙЛОВ ВАРАҚАСИ

Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод қилиб қайд этилганлар

РЎЙХАТИ

19 90 йил "18" февраль (сайлов куни)

Охунбобоев номли

305 сайлов округидан Андижон область,

Олтинкўл райони, Найман қишлоғи

Сиз қарши овоз бераётган депутатликка номзодларнинг фамилияларини ўчириб ташланг.

Депутатликка номзодлар:

ОЛИМОВ Шавкат	"Ўзбекистон" колхози, бош агрономи, Найман қ.
ВОСИҚОВА Зулфия Аминовна	Олтинкўл қишлоғи, №10-ўрта мактаб директори
ТОИРОВ Абдулҳай Ибрагимович	Охунбобоев номли совхоз бош инженери, Қумлоқ қ.

Овоз бериш пайтида биттадан ортиқ номзоднинг фамилияси қолдирилган варақа ҳақиқий эмас деб ҳисобланади.

САЙЛОВ ВАРАҚАСИ

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги қонунга мувофиқ участка сайлов комиссияси сайлов куни ўзининг истиқомат жойида бўлишга ва овоз беришда қатнашишга имкони бўлмаган сайловчилардан сайлов конвертларини қабул қилиб олади. Бундай сайловчи ўзи истиқомат қилаётган жойдаги участка сайлов комиссиясидан сайлов варақаларини талаб қилиб олиши, депутатликка номзодлар хусусида тўхтамга келиши ва тўлдирилган сайлов варақаларини конверт ичига солиб беркитиб, участка комиссиясига қолдириб кетиши мумкин. Сайловчи сайлов варақасини олганлиги ҳақида сайловчилар рўйхатига имзо чекади.

Сайлов варақасига Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига рўйхатга олинган ҳамма номзодлар алфавит тартибида депутатликка ҳар бир номзоднинг фамилияси, исми, отасининг исми, эгаллаб турган лавозими (машғулоти), иш жойи ва истиқомат жойи кўрсатилган ҳолда киритилади.

Участка сайлов комиссияси сайлов варақалари бланкаларини ҳисобга олиб боради. Сайлов варақалари ва сайлов конвертлари тўғри ҳисобга олиниши ва сақланиши учун масъулият комиссия аъзоларидан бирининг зиммасига юклатилади. Участка сайлов комиссияси сайлов варақаларини сайловдан 15 кун олдин, сайловчилар рўйхати илиб қўйилгандан кейин, яъни 1990 йил 3 февралдан бера бошлайди. Сайлов конвертлари муҳрланган сайлов қутиларига ташланади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИ.

СОВЕТ ИТТИФОҚИДИР БИЗНИНГ ВАТАНИМИЗ

ЯМБУРГ (Тюмень области). Бир ойдан буён қаттиқ совуқ бўлишига қарамай Тюмень газ қазиб чиқарувчилари 1 февралда табиий газ чиқаришни бир кеча-кундузда юз миллион кубометр кўпайтиришга эришдилар. Газ етказиб беришда бирор марта ҳам узилишга йўл қўйилмади. Истеъмолчиларга йил бошидан буён планга қўшимча 600 миллион куб метр ёқилғи етказиб берилди.

УССУРИЙСК (Приморье ўлкаси). Приморьедаги кўпгина совхозлар ва колхозлар баҳор бошлангунга қадар ҳосилдорлик картограммаларини ва ҳар бир пайкалда ҳосилни режалаштиришнинг илмий тавсияларини оладилар. Уларни қишлоқ хўжалигини химиялаштириш ўлка станциясининг мутахассислари таклиф қилдилар. Тупроқдан 15 мингтадан ортиқ намуна олиб текшириб чиқишга тўғри келади. Берилган тавсиялар ўтган йил ёзда «Жуди» тўфони келтириб чиқарган сув тошқинидан зарар кўрган ерларнинг унумдорлигини тиклашни жадаллаштиришга имкон беради.

ФРУНЗЕ. Қирғизистонда беморлар учун энг катта диагностика маркази очилди. Бу ерда бир вақтнинг ўзида ўн мингтагача одамни қабул қила оладилар. Япония, АҚШ ва бошқа мамлакатлар фирмалари етказиб берган замонавий диагностика аппаратлари саломатликни текширишни юксак даражада ўтказишга имкон беради.

МИНСК. «Экситон» ёшлар илмий-техника ижодиёти маҳаллий марказининг мутахассислари яратган «Лотос» программа-техник комплекси таржимонларнинг электроника ва радиотехникага оид японча матнларни ўгиришни бир неча бор тезлаштиради. Мутахассислар япон иероглифларини компьютер учун қулай шаклда шартли ифодалашга муваффақ бўлдилар. Таржима пухта таҳрир этишга муҳтож бўлса ҳам, мазмунни аниқ белгилаб беради. Ҳозирча комплекс фақат ЕС—1841 маркали шахсий электрон-ҳисоблаш машинасига мослаштирилган ва уни қўлланиш соҳаси чекланган. Лекин аслида у ҳар қандай компьютерга улаб ишлатилиши мумкин, келгусида эса адабий матнларни ҳам ўгириш мумкин бўлади.

ЧЕРНОВЦИ. «Большевик» колхозида баҳорда маккажўхори сеялкалари икки баравар кўп ишлатилади. Уларни ҳеч қандай ўзгартирмай ва қайта созламай картошка экишда фойдаланишади. Ҳамма сир шундаки, деҳқонлар ғалати уруғлик материалдан фойдаланадилар. Бундай уруғлик Новоселица районидаги Бояни қишлоғида ташкил этилган Бутуниттифоқ илмий-тажриба станцияси лабораториясида олинган. Микробларсиз шароитда етиштирилган уруғлик биологик жиҳатдан соф бўлиб, касалликларга бардошли, тез униб чиқади ва ана шу хусусиятларини кўп йил давомида сақлаб қолади.

РИГА. Бу ерда икки кунлик модалар байрами бўлиб ўтди. Унда исроиллик усталарнинг ишлари намойиш этилди. Намойишдан сўнг бир қисми кимошди савдоси билан сотиладиган кийим-кечакларнинг кенг коллекцияси орасида аёллар чўмилиш вақтида кийдиган кийимлардан тортиб пўстинларгача бор. Кийим-кечаклар моделларини намойиш қилиш чоғида савдо-саноатга боғлиқ музокаралар олиб борилди, ҳамкорлик тўғрисида шартномалар имзоланди. «Совгарт» Совет фирмаси ва Исроилнинг «Интерк» фирмаси модалар байрамининг ташаббускори бўлди.

(ТАСС).

СССР ПРОКУРАТУРАСИДА

8 февраль куни ССР Иттифоқи Прокуратурасида коллегия мажлиси бўлди. Мажлисда СССР Бош прокурори ҳузуридаги алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчилар Т. Х. Гдлян билан Н. В. Иванов йўл қўйган қонунчиликнинг қўпол равишда бузилишлари тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Гдлян группасида ишлаган бир қанча терговчиларнинг қонунчиликни бузиш фактларини текширишга бошчилик қилган ССР Иттифоқи Прокуратураси бошқармаси бошлиғи В. И. Илюхиннинг, бу ишларни назорат қилган прокурорлар, бошқа ходимларнинг берган хабарларида Гдлян билан Иванов ва улар группасидаги айрим терговчилар йўл қўйган кўпдан-кўп ўзбошимчалик ва ғайриқонунийлик, инсон қадр-қимматини камситиш фактлари очиб ташланди. СССР Прокуратураси бошқармаси бошлиғининг хабарига кўра, 8 ойдан кўпроқ вақт давомида ўтказилган терговлар чоғида 500 дан ортиқ гувоҳ сўроқ қилинди, кўпдан-кўп юзма-юз учрашувлар бўлди, гувоҳларнинг берган кўрсатмалари текширилди, бир талай ҳужжатлар ўрганилди.

Коллегия СССР халқ депутатлари бўлган Т. Х. Гдлян билан Н. В. Ивановни эгаллаб турган лавозимларидан бўшатиш ва уларни қонунга биноан жавобгарликка тортиш тўғрисида розилик олиш учун СССР Олий Советига тақдимнома билан киришга қарор қилди.

Прокурор назоратидаги катта камчиликлар кескин танқид қилинди.

Коллегия Гдлян билан Иванов бошчилик қилган тергов группасида йўл қўйилган қонун бузилишларини текширишни ниҳоясига етказиш, шунингдек тергов ва прокурор ишларида қонунчиликни мустаҳкамлаш, совет кишиларининг ҳуқуқларини ишончли тарзда ҳимоя қилиш юзасидан ҳам аниқ-равшан тадбирлар белгилади.

Коллегия ишида ССР Иттифоқи Прокуратурасининг Т. Х. Гдлян бошчилик қилган тергов группаси фаолияти билан боғлиқ материалларни текшириш комиссиясининг ҳамраислари СССР халқ депутатлари Р. А. Медведев, В. А. Ярин, шунингдек СССР халқ депутатлари, СССР Олий Советининг ошкоралик ва гражданларнинг ҳуқуқлари, шикоят ва аризалари масалалари комитети аъзолари Ю. Ю. Соколова, Н. И. Игнатович, Б. С. Сафаров, жамоат ташкилотлари ва оммавий ахборот воситаларининг вакиллари қатнашдилар.

ҲАР БИР КУН — ЯНГИ МЎЪЖИЗА, У ҚАЙТАРИЛМАСДИР

ҒИЖДУВОНДАГИ СУФИЧУЯН ЖОМЕЪ МАСЖИДИ ИМОМ-ХАТИБИ ЗИКРИЛЛА ИБН БОЛТАБОЙ БИЛАН ЁЗУВЧИ АҲАД ҲАСАН ВА ЖУРНАЛИСТ САЛИМ МУХТОР МУСОҲАБАСИ

Суҳбатдош ҳақида маълумот: Зикрилла ибн Болтабой 1952 йилда Ғиждувон ноҳиясидаги Мирхудойдод қишлоғида таваллуд топган. 1970 йилда ўрта мактабни тугатган. Совет Армияси сафида хизмат қилган. 1973—1980 йилларда Бухородаги Мирараб мадрасасида диний таълим олган. Айни дамда Сўфичўян жомеъ масжидида имом-хатиб вазифасида фаолият кўрсатмоқда.

ЁЗУВЧИ: Ойга биринчи бўлиб қадам қўйган америкалик фазогир журналистлар билан қилган суҳбатида: «Ойда юриш жуда ҳаяжонли, —дейди. — Ойда «Оллоҳу Акбар! Оллоҳу Акбар!» деган ёқимли бир нидо қулоғим остида узлуксиз акс-садо бериб турди». Имом ҳазратлари, Сиз фазогир фикрини қандай шарҳлайсиз?

ХАТИБ: Бисмиллоҳир Раҳмонир Раҳим. Ғайридин бир кимсанинг бу ҳаяжонли гапи каминада ифтихор туйғусини чандон оширди. Балли, нур устига аъло нур бўлибди-да, дейишдан ўзга иложим йўқдир.

ЖУРНАЛИСТ: Қуръонда «Инсон — мукаррам зот» деб таърифланади. Сизнингча, хатиб жаноблари, бу инсон — мукаммал зот деганими?

ХАТИБ: Йўқ, бундай эмас. Қуръони каримда инсон мукаррам деб таърифланишининг ўзи одамзод учун олий мукофотдир. Шунингдек, Оллоҳ одамзодни ер юзидаги халифам деб таърифлаган. Инсонга қўйилган энг катта талаб — адолатли бўлмоқ. Адолатли бандаларини Тангри хуш кўради, ундан мурувватини дариғ тутмайди. Адл (одиллик, адолат) исломда Оллоҳ сифатларидан бири ҳисобланади. Мукаррам инсон ҳар жиҳатдан мукаммал бўла олмайди. Аммо то ҳаёт экан, мукаммаллик сари интилади. Дорулфанодан дорулбақога қадар чўзилган машаққатли йўл ана шу саъй-ҳаракатнинг инъикосидир.

ЁЗУВЧИ: Назаримда одамлар сиғиниш билан ҳурматлашни баъзида аралаштириб юборишади. Хатиб ҳазратлари, Сиз буни қандай изоҳлайсиз?

ХАТИБ: Фикрингизга тушундим. Одам одамга меҳр ва ҳурмат ришталари ила абадий боғлиқдир. Сиғиниш исломга ётдир. Авлиё-анбиёларга, буюк зотларга сиғинмоқ аслида нодурустдир. Ислом таълими шуки, яратгандан ўзгага сиғиниб бўлмайди.

ЖУРНАЛИСТ: Суҳбат мавзуи ўз-ўзидан ҳозирги давр руҳига келиб тақалмоқда. Жамиятимиз ҳануз шахсга сиғиниш, турғунлик даврининг жабрини тортаяпти.

ЁЗУВЧИ: Масалан Сталинга сиғиниш... Брежневга сиғиниш... Хотирангизда бўлса, имом ҳазратлари, бир докладда «Рашидов шахси бизларни сеҳрлаб қўйган эди» дейилганди. Сиз раҳбар сеҳрини қандай тушунасиз?

ХАТИБ: Сиғиниш дегани бу инсоннинг инсонга мутелигидир. Бу — қабоҳат. Юқоридаги фикрга келсак, бу масъулиятдан ўзини олиб қочиш, ҳақиқатдан чекинишдир!

ЖУРНАЛИСТ: Ўзингизга аён, инқилобдан аввалги халқимизнинг турмуш тарзи, ижтимоий аҳволи ҳақида гап кетгудек бўлса, куни кечагача уларга саводсиз деган ёрлиқ ёпиштириб келинди. Агар бу кўнгилсиз ҳолатни диний хурофот деган сийқа ибора билан хаспушламоқчи бўлишса янглишишади: ахир Қуръон «иқраа», яъни ўқимоқ деган даъват билан бошланади. Шундай эмасми?

ХАТИБ: ...Ва ана шу пурмаъно даъват уч маротаба такрорланади: «Ўқимоқ, ўқимоқ, ўқимоқ...». Муҳаммад Алайҳисалом ҳадисларида «Ўтлубул илма минал маҳди илал лаҳад» дейилади. Яъни, «Эй умматларим, туғилмоқдан то сўнгги нафасгача илм ўрганинглар», ёхуд: «Илм олмакка интилиш, муслим ва муслималар учун бирдек қарзу фарздир» дегани. Кўраяпсизки, ислом илмга ҳаммани баравар даъват этаяпти. Инқилобдан аввалги аждодларимизни саводсиз деб аташ буюк бобокалонларимиз руҳига хиёнат қилиш билан баробар. Етмиш йилдан зиёд даврда биз бой ўтмиш меросимиздан юз ўгириб, нодуруст иш қилдик.

ЖУРНАЛИСТ: Негадир Машрабни яхши-ю Яссавийни ёмон дедик. Абу Али ибн Синони буюк табиб сифатида тан олдиг-у, унинг диний ва дунёвий асарларини ўқишдан ҳазар қилдик.

ЁЗУВЧИ: Шу тариқа ўтмиш билан келажак ўртасида «Хитой девори»ни бунёд этдик. Бунинг пойдевори ёлғон, сохтакорлик ва субутсизликдан иборат эди. Бу ёлғонлар ўз халқи, юрти, падари бузруквори, мушфиқ онаизорини тан олгиси келмайдиган баъзи манқуртларни дунёга келтирди. Улар Абдулла Қодирий, Фитрат ва Чўлпонларни гўрга тиқдилар. Ҳазрат Навоий баҳра олган битмас чашма — улуғ шоир Аҳмад Яссавий манглайига афюндин тарғиботчиси деган тамға босишди. Файзулла Хўжаевнинг оёғига кишан уришди. Ўзбек тилига давлат мақоми бериладиганда биринчи бўлиб қарши овоз берган ҳам ўша манқуртлар эдилар.

ЖУРНАЛИСТ: Диний манбаларда «Кулли явмин батар аст», яъни «Кун кундан оғирлашади» дейилади. Бу наҳотки умидсизлик аломати бўлса, хатиб ҳазратлари?

ХАТИБ: Йўқ, бу вақтнинг қадр-қимматини теранроқ англашга ундовчи даъват: «Ҳар бир куннинг, ҳар бир дақиқанинг фазилати ўзи билан— қайтарилмасдир» дегани. Бугуннинг фазилатини эртанги кундан топиб бўлмайди. Ҳар бир кун янги мўъжизадир. Бугунни қадрламасанг, эртадан умидвор бўлма. «Кулли явмин батар аст»нинг фалсафий мағзини ана шундай идрок қилмоқ даркор.

ЁЗУВЧИ: Аксарият бухороликлар Исмоил ал-Бухорий ҳақида тўлиқ маълумотга эга эмаслар. Улуғ бобокалонимиз меросини ҳар жиҳатдан ўрганмоқ пайти келди, деб ўйлайман.

ХАТИБ: Ҳақ гап. Бухорийни ўз ватанида яхши билишмайди. Аллома пайғамбар ҳадисларини тўплаш ва тартибга солиш билан шуғулланганлар. Бу табаррук зот «Ал-жомеъ ас-саҳиҳ» китоби билан машҳур.

ЁЗУВЧИ: Исмоил ал-Бухорийнинг ҳаёти Самарқанд вилоятининг Пайариқ районидаги Хартон қишлоғида ниҳоя топган экан. Яқинда Индонезия президенти Сухарто у ерга ташриф буюриб, ҳазратнинг қабрларини узоқ зиёрат қилиб, ёдгорликдаги мана шу битикни тилмоч орқали ён дафтарчасига кўчириб олаётганига гувоҳ бўлдим: «Бу ерда ҳадис илмининг буюк олими Исмоил-ал Бухорий дафн этилган. Имом Бухорий мелодий 809 йилда Бухоро шаҳрида таваллуд топган. 16 ёшида онаси ва акаси Аҳмад билан ҳажга жўнади. Тўрт йил Маккада яшади. Машҳур ислом шаҳарларига сафар қилди. Алломалардан сабоқ олди. Буюк олим бўлиб етишди. Она юртига қайтди. Амиру умаролар унга рўйхуш бермадилар. Бухородан чиқиб кетишга мажбур бўлди. Самарқандга келаётганида йўл-йўлакай қариндошлариникига қўниб ўтади. Шу ерда касалланиб, 62 ёшида вафот этади. (Ҳижрий 256, мелодий 869 йил) Оллоҳ бу зотни раҳмат қилсин!»

ЖУРНАЛИСТ: Баҳовуддин Нақшбандий, Хўжа Абдулхолиқ Ғиждувоний, Хўжа Ориф Моҳитобон каби бағоят мураккаб тақдирли зотларга муносабат ҳамон ўзгаргани йўқ. Хўжа Абдулхолиқ Ғиждувонийнинг беҳад иқтидорли шоир бўлганлигини ҳамма билмаса керак:

Мо шохи дарахтем пур аз меваи тавҳид,
Ҳар роҳ гузаре санг занад, кор надорем,
Мо жомаи заррин ва ё хирқаи пашмин
Бар хок нишинем, аз ў ор надорем.

ХАТИБ: Ғиждувоний таъкидлайдиларки, биз дарахтнинг серҳосил шохидаги меваларимиз, йўловчилар тош отмоққа шайланганларидан норози эмасмиз. Биз заррин чопон кийсак-да, ёхуд йиртиқ тўн, тупроққа ўтирмоқдан ор қилмасмиз...

ЁЗУВЧИ: Бир донишманд: беҳад бойиганингда ҳам, мартабанг ошганида ҳам, омадинг кетиб ғариб бир ҳолга тушганингда ҳам қабристондан оёқ узмагин, деган экан. «Нега?» деб сўрабди шогирди. Донишманд бу жумбоқни жавобсиз қолдириб, оламдан ўтиб кетган экан.

ХАТИБ: Назаримда бу жумбоқда катта бир фалсафий фикр яширинган. Биринчи ҳолатда, мартабаси кўтарилиб, бойлиги ошиб-тошиб кетганида ҳам одам қуюшқондан чиқмаслиги керак. Шундай қилганида охир-оқибат келадиган жойим шу сўнгги бекат экан, деб ҳовуридан тушади; иккинчи ҳолатда: марҳумлар тирикларнинг кўзини очади, кўзи очилган одам тириклар қаторида юрганига шукур қилади!

ЖУРНАЛИСТ: Кексалардан бири қизиқ воқеани айтиб берган эди: «Худосизлар жамиятига аъзо бўлган атеист фаоллардан бири қаттиқ оғриб қолади. Жони ана узилади, мана узилади бўлиб ётган пайтида қўшниси кириб унга далда беради.

— Худодан шифо тиланг, қўшни, мушкулингиз осон кечади.

Бемор узоқ инқиллаб қўшнисининг таклифини рад этади.

— Э, қўшнижон, менинг илтижоларимни худо қабул қилмайди. Сабабки, камина худосизлар жамиятининг аъзосимен, чўнтагимда қизил дафтарчам бор.

ЁЗУВЧИ: Уй бурчида оби дийда қилиб ўтирган ўша беморнинг хотини: «Менинг худойимга илтижо қилинг. Ёлвориб қолинг бўлмаса, дадаси! Шояд шифо топсангиз», деб эрига ёлворади.

Чиқмаган жондан умид деганларидай, эр уй шифтига қараб илтижо қилади:

— Эй, хотинимнинг худоси, менга шифо бер... Эй, хотинимнинг худоси, менга раҳм қил, каминани оёққа турғиз!

ХАТИБ: Нодуруст ишларга бошлагувчи нарса— эътиқодсизлик. Ана шу эътиқоди йўқлар касофати туфайли бугун бутун бир яхлит тарихимиздан ажраб турибмиз. Худосиз манқуртлар аждодларимизнинг қайноқ нафаси, ёрқин шуури уфурган қадимий китобларни, пурҳикмат куллиётларни тиккасига кўмиб юборишди. Масжид ва мадрасаларни бузиб, ғишт ва ёғочларни молхоналар қурилишига ишлатишди. Бундай қилмиш ўз халқи юзига оёқ қўйган диёнатсизлар қўлидангина келади. Бу турфа зотлар ҳозир ҳам бор. Улар маъракаларга кам борадилар, диний маросимларни менсимайдилар. Мабодо таъзияга йўллари тушиб қолса, теварак-атрофга қараб, художўй бўлишдан ҳадиксираб, юзларига қўрқа-писа фотиҳа тортадилар.

ЁЗУВЧИ: Имом ҳазратлари, гапларингиз ҳақ. Масжиду мадрасаларнинг бузилмай омон қолганлари ҳам ҳамиша қулфлоғлиқ. Қарийб 60—70 йил афтодаҳол турди. Умуман, халқнинг оёғи зиёратгоҳ жойлардан тамом узиб қўйилди.

1982 йилда АҚШдан Давид Мантгомер деган ёзувчи Бухорога ташриф буюрди. Адибни шоир Жамол Камол билан Тошпўлат Аҳмадлар Султон Жўра ватани деб Шофирконга бошлаб келишди. Райком котиби билан катта йўлга чиқиб кутиб олдик. Хорижий адиб соф ўзбек тилида сўрашди. У ўзбек адабиёти хусусида, айниқса Султон Жўра ҳақида биз билан узоқ суҳбатлашди. Гапнинг охирида меҳмон: «Районларингдаги бирорта масжидни кўрсатинглар» деб илтимос қилиб қолди. Хорижийнинг бу илтимосини ўшанда адо этиш иложи йўқ эди, албатта. Жонимизга райком котиби ора кирди: меҳмоннинг барча илтимос ва талабларига аввалига «Хўп, бўлади» деб турди-ю, зиёфат охирида рад қилиб бўлмайдиган бир важни ўртага кўндаланг қилди:

— Мантгомер жаноблари, — деди котиб жиддий туриб, — Шофиркон туманида нима кўп, масжид кўп. Барининг эшиклари одамлар учун ланг очиқ. Сиздай азиз меҳмонга битта эмас, ўнта масжидни кўрсатишга қодирмиз. Бироқ шу аҳволда борсангиз, бизнинг мусулмонлар сиз жанобни кечирмайдилар. Сабабки, андак кайфингиз бор.

Меҳмон ноилож қолиб, йўлига қайтиб кетди.

ХАТИБ: Хайриятки, қайта қуриш шарофати ижобий самаралар бериб, яхшилик қарор топаяпти. VII аср ноёб дурдонаси — халифа Усмон ибн Аффон тартиб берган Қуръони карим Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари Диния бошқармаси ихтиёрига берилди. Абу Исо ат-Термизий ва Баҳовуддин маданий ёдгорлик мақбаралари, Жомъи Калон, Қўқондаги Жомеъ масжидлари диниямиз бошқармаси тасарруфига топширилди. Диниямиз бошқармаси ҳайъатининг раиси муфтий Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф СССР халқ депутатлари иккинчи қурултойидан қайтиб, журналистларга шундай дедилар: «Ҳамма динлар тенг бўлган тақдирда кишиларда инсонийликни шакллантиришда улкан ишлар қилиш мумкин». Камина бошқараётган Сўфичўян масжидининг бағри шу кунларда тўлиб қолди. Кенг кўламда қурилиш ишлари олиб борилаяпти. Бу яхшилик ва омонлик муждаларидир.

ЁЗУВЧИ: Мазмунли суҳбатингиз учун Сизга миннатдорчилик билдирамиз. Балки «Қишлоқ ҳақиқати» муштарийларига айтадиган тилак-истакларингиз бордир?

ХАТИБ: Анча-мунча тилакларим бор. Йилнинг ҳар бир куни янги бир мўъжиза — у қайтарилмасдир. Шу боис ҳар лаҳза ғанимат. Имон ва диёнатни ҳамиша саломат сақлаб яшанг, руҳингиз тоза бўлғай. Абдулхолиқ Ғиждувоний «Дил ба ёру даст ба кор» деганлар. Мустаҳкам эътиқод билан ҳалол меҳнат қилсангиз, асло кам бўлмайсиз!

Ҳар ҳафта шанба сонида

Мўйчинак

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими Аббос МУҲИДДИН таҳрири остида

ЭНДИ АЛДАШМАС-Э...

Сабр қилсанг ғўрадан ҳолва битар, дейдилар. Беш йиллик елиб-югуришлар, сарсон-саргардонликлар, турли идоралар остонасига бош уришлардан сўнг ниҳоят Куйбишев номли 30-мактаб учун янги бино қуриладиган бўлди. Қашқармаҳаллаликлар хурсанд. Улар мослаштирилган бинода бошланғич синфлар очилганда бир қувонишганди. Кейин ўша ерда ўрта мактаб ташкил этилганда яна бир суюнишди.

Бош зўрға сиғадиган торгина хонага 30—40 ўқувчини қамаб, уларга билим беришнинг ўзи бўладими? Шуни ўйлаб, педагогика коллективи, қишлоқ оқсоқоллари ҳаракатга тушишди. Аввал район халқ таълими бўлими, район ижроия комитети, кейин область ташкилотларига мурожаат қилишди. Бирор натижа чиқмади. Хайрият, уларнинг арзини тинглайдиган киши топилди. Шу қишлоқдан область Советига депутат, область ижроия комитети раисининг муовини Қ. Арслонқулова қашқармаҳаллаликларнинг мушкулини осон қилди, қўлидан келган ёрдамни аямади.

Янги мактаб лойиҳа бўйича салкам икки миллион сўм ҳажмида белгиланган, бунда иситиш тармоғи, «тир» биноси, стадион ҳам кўзда тутилган эди. Область агросаноат комитетининг 1-қурилиш трестига қарашли 113-МПМК бинокорлари енг шимариб ишга киришдилар. Бошламасига ҳаммаси силлиққина давом этди. Хўш, қурилишдаги бугунги аҳвол қандай? 17 январь куни шундай катта иншоотда беш киши ишлаётганлигининг гувоҳи бўлдик. Улар омборхона қуришаётган экан. Оҳак билан қумдан лой қилишаяпти. Уни ташишдан тортиб, девор тиклаётган устага ғишт етказиб беришгача — бари қўлда бажарилаётир. Айтишларича, янги мактаб биносини шу йилнинг 1 сентябригача фойдаланишга топшириш мўлжалланган.

Бинокор Раимжон Латипов билан суҳбатлашдик. У зарур механизмлар, қурилиш материаллари ўз вақтида етказиб берилса, ишни жадаллаштириш мумкинлигини таъкидлади. Аҳвол эса қаноатланарли эмас. 113-МПМК қурувчилари мактаб биносидан ташқари яна 8 та иншоотда иш олиб боришаяпти. Механизмлар етишмайди. Кўчма колонна бўйича атиги иккита қоришма ускунаси бор, холос. Юк кўтаргични бошқа қурилиш ташкилотидан «тилаб» олишган. Унга тўланаётган хизмат ҳақи ҳам талайгина. Ғишт, цемент муаммо. Ваъда эса биринчи сентябргача. Иш шундай суръат билан давом этаверса, бинони белгиланган муддатда фойдаланишга топшириш амримаҳол!

Мактабда 78 нафар ўқитувчи бўлиб, улар 936 нафар ўғил-қизларга таълим беришаётир. Машғулотлар тор, қоронғи хоналарда ўтказилади. Турли фанлар бўйича тўгараклар ташкил этиш бу ерда ширин бир орзу. Ўқитувчи бўш бўлгани билан бўш хонанинг ўзи йўқ. Оммавий-сиёсий тадбирлар, турли кеча ва учрашувлар ялангликда ўтказилади. Шундай бир ночор шароитда таълим-тарбия самарадорлигини ошириш ҳақида гап бўлиши мумкинми?

Тўғри, ўқитувчилар «олма пиш, оғзимга туш» қабилида қўл қовиштириб ўтиришгани йўқ. Маошларидан пул йиғиб, ҳашар йўли билан ошхона, чойхона, мерганлик машқи ўтказиладиган махсус ёпиқ жой барпо этишди. Волейбол, баскетбол, футбол майдончалари ташкил қилиниб, улар керакли анжомлар билан жиҳозланди. Бундан бошқа нима ҳам қилишсин, ахир! Ўзбекистон ССР халқ депутатлиги ва маҳаллий Советлар депутатлигига номзодлар кўрсатишга бағишланган йиғилишларда ана шу масалаларни кўтаришди. Ҳозирча ҳеч қандай нажот йўқ. Янги йилнинг дастлабки ойи ўтди ҳамки, мактаб қурилишида силжиш сезилмаяпти.

Ўттиз йилдан бери мослаштирилган бинода ўқиб келаётган қашқармаҳаллалик болаларнинг айби нима? Улар ҳам замонавий бинода, ёруғ, шинам ва иссиқ хоналарда таҳсил олишни исташади. Бу кун қачон келаркин? Халқ депутатлари Марҳамат район Совети ижроия комитетидаги мутасадди ўртоқлар ҳозирча «Гапимиз — гап, ваъдамиз — ваъда!» деб туришибди. Начора, кутишга тўғри келади. Кўрайлик-чи, охири нима бўларкин. Ҳайтовур энди болаларни алдашмас-э!

А. ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ГАЗ ВА АРЗ

Ангор район марказида дувдув гап:

— Қўшни, хонадонларимиз газлаштириладиган бўпти!

— Наҳотки!

— Рост. Термиздан қоғоз келганмиш.

— Хайрият! Ўтин-кўмир ташвишидан қутуладиган бўлибмиз.

Алдагани бола яхши, дейишарди. Қаранг, бир парча қоғоз билан катталарни ҳам боплаб лақиллатса бўларкан. Буни ширин ваъдаларга ишониб, чув тушган ангорликлардан сўранг. Бир йилдирки, улар газчиларнинг йўлини пойлашади. Кута-кута тоқатлари тоқ бўлди. Амалий ишдан ҳамон дарак йўқ. Ҳайронмиз, бундай «ўйин» кимга керак бўлдийкин!

Районимиз 1952 йилда ташкил этилган. Ўшандан бери анча-мунча ўзгаришлар амалга оширилди. Бундан кўз юммоқчи эмасмиз. Лекин инсоф билан айтганда, аҳолининг турмуш шароити ночор. Маданий-маиший хизмат тармоқлари кам, бори ҳам яхши ишламайди. Баъзи кўча ва йўллар асфальтлаштирилмаган. Қишда лой, ёзда чанг кечиб юришга тўғри келади. Энг ачинарлиси, шундай катта район маркази газлаштирилмаган. Бу хусусда тегишли ташкилотларга бир неча бор мурожаат қилинди, депутатлардан ёрдам сўралди. Наф чиқмагач қўлимизни ювиб, қўлтиққа урдик.

Ўтган йилнинг бошлари эди. Халқ депутатлари Сурхондарё область Совети ижроия комитетидан келган расмий жавобни ўқиб, дилимизда чироқ ёнди. Унда: «Талабингиз шу йил учинчи квартал охиригача қондирилади», деб ишонтирилган, жимжимадор имзо чекилган эди. Шундай нуфузли ташкилот алдамаса керак, деб ўйлагандик. Умидимиз пучга чиқди. Ўшандан бери сарсонмиз. Ғамхўрликни амалий иш билан мустаҳкамлаш лозим бўлган бир пайтда бундай масъулиятсизликни қандай баҳолаш керак!

Қимматли Мўйчинак! Сендан бир ўтинчимиз бор. Ваъдабоз раҳбарлардан сўраб берсанг: газдан умид қилсак бўладими ёки ўтин-кўмирни ғамлаб қўяверсакмикин!!

Бир группа уруш ва меҳнат ветеранлари номидан:
О. ШОМИРЗАЕВ, Х. ЧОРИЕВ, Х. ҲАКИМОВ ва бошқалар. (Жами 9 имзо).

«МЎЙЧИНАК» ХАНДАСИ

Она қизидан сўради:

— Танлаган йигитинг ўзингга маъқулми?

— Маъқул, лекин битта айби бор: мени кўрса-совоб бўлиб қовади.

— Айни муддао. Дадангни ҳам мени кўриши билан гапини йўқотиб қўяди-ку.

* * *

— Қоронғуда мени қандай топдинг, хотин?

— Ҳидингиздан.

— Ичишимни ёмон кўрасан. Мана шунақа пайтда керак бўларкан-ку!

* * *

— Э, аттанг, хўжайин акса урган эдилар, «Соғ бўлинг!» дейишга улгурмадим.

— Сабаб?

— Хотиним уйғотиб юборди-да.

* * *

— Дада, бу қанақаси? Уйдан бош олиб чиқиб кетишимни истайсизми?

— Нималар деяпсан, ўғлим?

— Ахир, ўзингиз доим: «Отанг боласи бўлма, одам боласи бўл», дейсизку.

* * *

Ўғлининг кундалигини кўздан кечираётган ота ҳайратланди:

— Ўғлим, физикадан «Ўтилган мавзу» деган жойга «Палов» деб ёзибсан...

— Ўқитувчимиз бизга топшириқ бериб, ўзи тўйга кетган эди-да.

Ямин ҚУРБОН

СЎГАЛ

ФЕЛЬЕТОН

Ҳайронман-е бу дунёнинг ишига,
Фаҳму зако баробармас кишида.
Хуш кўришиб Ҳошимни кўп
лайлаклар,
Уя қурмиш димоғининг шишига.
Чапингиз-е шарафига қарсаклар!!

Шунча қайин юз ёридан илгаги,
Ким тортмагай дунёсининг жияги.
Тойдиролмас на зилзила, на бўрон,
Бор-да, ахир юқорида тиргаги.
У саррову тиргаги нақ қўш жавон.

Осмондаги бургутми ё қарғадир,
Қарғалардан кўнгилгинам ярадир.
Фаҳмларича тўқим таъбдир ўзгалар,
Ўзлари, денг, саралардан сарадир.
Ҳар қилиғи кишида дард қўзғатар.

Ҳар ишни ўз гази билан ўлчар-е,
Чилладаги маст туядек ўжар-е.
Ипин тортсанг отганида шаталоқ,
Пўстгинаси етти қават кўчар-е.
Олмишми-е туққанидан терс сабоқ!!

Бошлиғи, денг, азиз тутар аллада,
Қолмайин, деб тиргагидан ғалвада.

Хизматдадир Ҳошимга дов кабинет,
Бўлмаса ҳам ҳеч вақоси каллада.
Кун сайин у қўшмоқда-е, этга эт!!

Сўгалдир-е, бу ҳол ҳаёт ҳуснида,
Ниқоблидир нақ мусича тусида.
Уволдир-е инсон деган улуғ ном,
Гар уяти бўлмаса-е, юзида.
Беуятдан покизалар дили шом!!

Деҳқонбувага жавоб беришади

«ҒОВЛАР, ҒАВҒОЛАР»

Ҳурматли Деҳқон бува! Наманган вилояти матлубот жамиятлари уюшмаси кенгаши сизга маълум қиладики, «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг 1989 йил 2 декабрь сонида босилган юқоридаги сарлавҳали мақола область матлубот жамиятлари уюшмасининг кенгайтирилган йиғилишида муҳокама этилди.

Учқўрғон улгуржи савдо базаси директори М. Жаловга товарларни магазинга чиқариш устидан етарли назорат ўрнатмагани учун ҳайфсан берилди. Шунингдек, Чортоқ улгуржи савдо базаси директори Н. Камолов ҳамда катта товаршунослардан А. Жалолов ва О. Камоловларга ҳайфсан эълон қилинди. Тўрақўрғон улгуржи савдо базаси директори У. Хушматов, омборхона мудирларидан А. Юсупов, Ж. Абдуллаев, О. Маҳмудовлар ҳам айбларига яраша жазо олишди.

Чуст район матлубот жамияти правлениеси раиси М. Ашуровга эса қурилиш ва хўжалик моллари магазинида дераза ойнаси, майда мих, чинни коса ва бошқа турдаги товарларни савдога чиқариш устидан назоратни сусайтиргани учун танбеҳ берилди.

Область матлубот жамиятлари уюшмаси кенгаши савдо қоидаларининг бузилишига йўл қўймаслик юзасидан тегишли тадбирлар белгилаб, уларнинг бажарилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатди.

Н. ЖАЪФАРОВ,
Наманган область матлубот жамиятлари уюшмаси кенгашининг раиси.

Изоҳга ҳожат йўқ.

М. ЖЎРАЕВ чизган расм.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Фарғонада «Нефтяник» клуби совриии учун ўтказилган мусобақа ниҳоясига етди. Бу турнир олий, биринчи ва иккинчи лига командалари учун мавсумга тайёргарликнинг ўзига хос босқичи ролини ўтади. Таъкидлаш жоизки, ҳар бир матч кескин ва муросасиз бўлганлиги билан мухлисларда яхши таассурот қолдирди. Шунинг учун ҳам ғолиб фақат мусобақанинг охирги куни маълум бўлди. Майдон эгалари — «Нефтяник» клуби футболчилари Тошкентнинг «Пахтакор» командаси билан учрашиб, очкони бўлишиб олдилар — 0:0. Пировардида фарғоналиклар ва олий лиға вакили Душанбенинг «Помир» коллективи якунда бир хил — 6 тадан очко жамғардилар. Тўплар нисбатига кўра тожикистонлик футболчилар бош совринни қўлга киритдилар. «Нефтяник» иккинчи, «Пахтакор» эса учинчи ўринни эгаллади. Охирги турдаги яна бир матч— «Геолог» — «Даугава»да 1:2 ҳисоби қайд этилди. Энди эътиборингизга ўйинлар жадвалини ҳавола этамиз:

	У	Т	О
«Помир»	4	5-2	6
«Нефтяник»	4	4-2	6
«Пахтакор»	4	3-2	5
«Даугава»	4	2-4	2
«Геолог»	4	3-7	1

Мавсум арафасида республикамиз командалари ўртасида 1979 йили авиаҳалокатида нобуд бўлган «Пахтакор» футбол коллективи хотирасига бағишлаб турнир ўтказиш анъанага айланган. Унинг навбатдагиси 19 февралда бошланади. Бу сафар аввалгиларидан фарқли равишда Тошкентнинг ҳозирги «Пахтакор» командаси ҳам қатнашади. Мусобақанинг илк босқичида 18 коллектив уч гуруҳга бўлинган ҳолда куч синашади.

ХОККЕЙ

Олий лигадаги навбатдаги турда уч учрашув бўлиб ўтди. Москва спартакчилари ўйинлар жадвалида карвонбошилик қилаётган Воскресенскнинг «Химик» командасини қабул қилдилар. Қизиқарли ўтган матч 4:2 ҳисобида «Спартак» коллективининг ғалабаси билан якунланди.

Учинчи ўринни эгаллаб турган пойтахт армиячилари Киевда «Сокол» билан учрашиб, йирик ҳисобда (8:2) устун келдилар. Ярославлнинг «Торпедо» клуби Минск динамочиларини қабул қилиб, 5:4 ҳисобида ғолиб чиқди.

Биринчиликда «Химик» ва Москва динамочилари пешқадамлик қилишаяпти. Улар ҳисобида 58 тадан очко бор. Учинчи ўринни эгаллаб турган Москва армиячилари 56 очкога эга.

ШАШКА

А. Чижов ва Т. Сейбранд ўртасида шашка тожи учун бешинчи учрашув ўтказилди. Унда рақиблар қанчалик ҳаракат қилишмасин, муваффақиятга эриша олмай, очкони бўлишиб олдилар. Ҳисоб 3:2. Олдинда даъвогар — Т. Сейбранд.

ШАХМАТ

«Динамо» республика совети биринчилиги чирчиқлик мастерликка номзод Саидали Йўлдошевга зафар келтирди. У 14 учрашувда ғалаба қозониб, фақат бир партияда имкониятни бой берди. Тошкентлик Марат Гарафутдинов иккинчи, унинг ҳамшаҳри Леонид Горшков учинчи ўринни қўлга киритди.

ДЗЮДО

Термизда касаба союзлари кўнгилли физкультура ва спорт жамиятининг республика биринчилиги (қизлар ўртасида) якунланди. Унда муваффақиятли қатнашган Тошкент вилояти дзюдочилари команда ҳисобида ғолиб чиқдилар.

Муҳаррир
А. Ғ. МУХТОРОВ.

Р. — 04080. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1130. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12